

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎี

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการสอนเพศศึกษา แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ และแนวคิดทฤษฎีรูปแบบการสอน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนเพศศึกษา ได้ดังนี้

1. แนวคิดการสอนเพศศึกษา

เมื่อพูดถึงการสอนเพศศึกษา คนส่วนใหญ่มักนึกถึงแต่เรื่องการสอนถึงเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งก็ถือว่าไม่ผิดแต่ ก็ถูกเพียงส่วนเดียว กล่าวโดยย่อๆแล้ว วิชาที่สอนให้รู้จักธรรมชาติและอิทธิพลของเพศในมนุษย์ ตั้งแต่เด็กแรกเกิดไปจนถึงคนวัยชรา การมีความรู้ในเรื่องนี้จะทำให้คนเรามีอำนาจเหนือความใคร่ในกามมารมณณ์ ดังที่คนส่วนใหญ่เป็นอยู่ในเวลานี้ (สุชาติ และวรรณิโสไม ประยูร, 2541) สมาคมแพทย์แห่งประเทศสหรัฐอเมริกา (The American Medical Association หรือ AMA) ค.ศ.1969 ได้กล่าวถึงความหมายของเพศศึกษาในแถลงการณ์ของสมาคม เรื่องการสอนเพศศึกษาให้แก่เยาวชนไว้อย่างน่าสนใจว่า “เมื่อพูดเรื่องเพศศึกษา หมายถึงการสอนเพื่อช่วยสร้างเสริมชีวิตครอบครัวให้มั่นคงถาวร เพื่อให้เด็กเข้าใจ และยอมรับนับถือตัวเองมากขึ้น เพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดี เพื่อปลูกฝังความรับผิดชอบในการแสดงออกเกี่ยวกับเรื่องเพศที่มีต่อสังคม และเพื่อยกมาตรฐานความสามารถของการที่จะเป็นบิดามารดาผู้ซึ่งรู้จักหน้าที่ที่ดีในอนาคต โดยการสอนเพศศึกษาที่ว่านี้ จะต้องไม่หมายถึงการสอนเรื่องเทคนิคเกี่ยวกับการร่วมเพศ หรือความผิดปกติทางเพศใดๆทั้งสิ้น”

เพราะฉะนั้นการสอนเพศศึกษาจึงหมายถึง การให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งในด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติในเรื่องเพศไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม ไม่สร้างปัญหาให้กลับตนเอง ครอบครัวและสังคม จะเห็นได้ว่าเพศศึกษามีความหมายกว้างกว่าการให้ความรู้ และ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องเพศ เพศศึกษาจึงไม่ใช่เพียงการสอนให้เด็กรู้เรื่องเกี่ยวกับระบบสืบพันธุ์ และเพศสัมพันธ์เท่านั้น แต่เพศศึกษาจึงประกอบไปด้วยอีกหลายสิ่งหลายอย่าง เช่น เจตคติ ความรู้สึกนึกคิด บุคลิกภาพ พฤติกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ศีลธรรม วัฒนธรรม ความประพฤติ และการดำเนินชีวิตครอบครัว เป็นต้น

เพศศึกษามีความจำเป็นอย่างไร

นับตั้งแต่เป็นเด็กวัยทารก และเริ่มมีพัฒนาการเติบโตขึ้นทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ ที่ต่อเนื่องกันเรื่อยมา ตามปกติเด็กจะมีความสงสัย และเกิดการประหลาดใจต่อสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวเอง และต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่างๆ ที่เข้าได้พบเห็นและใกล้ชิดตลอดเวลา เมื่อเด็กมีวุฒิภาวะมากขึ้น สังคมของเด็กก็จะเริ่มขยายออกไป ความสงสัยในใจก็จะยิ่งเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย การที่เด็กทั้งหลายจะดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข และเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว และสังคมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่เด็กจะต้องมีการเรียนรู้ ให้มีการยอมรับ ปรับตัว ประพฤติตนให้เหมาะสมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต นอกเหนือจากนั้นเด็กยังต้องรู้จักยึดหลักในการควบคุมตนเอง ในด้านความประพฤติ มารยาท และแรงผลักดันทางเพศของตนให้ออกมาในรูปแบบที่ตนเองพอใจ และสังคมส่วนใหญ่ยอมรับได้ด้วย

จะเห็นได้ว่าเด็กๆ มีความต้องการที่จะได้รับความช่วยเหลือ เพื่อให้เขาเข้าใจถึงคุณค่าที่แท้จริงของชีวิต สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างแรงขับเคลื่อนทางเพศ และคุณค่าทางด้านศีลธรรม รวมทั้งเพื่อสร้างสรรคให้เด็กได้รู้จักหน้าที่ และความรับผิดชอบเบื้องต้นต่อชีวิตสังคมแบบครอบครัวของมนุษย์ ด้วยเหตุนี้เพศศึกษาจึงเป็นเรื่องสำคัญต่อชีวิตเช่นเดียวกับการศึกษาในวิชาอื่นๆ และนับวันยิ่งสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ เพราะเพศศึกษาย่อมเป็นกุญแจดอกสำคัญที่จะช่วยเปิดประตู หรือนำทางบุคคลให้ไปพบกับความสุขและความสำเร็จต่างๆ นานาในชีวิต และจะทำให้ครอบครัวมีความสุขอันเป็นรากฐานที่มั่นคงและสำคัญยิ่งของสังคม (สุชาติ และวรรณิ โสมประยูร, 2541) เกี่ยวกับเรื่องความสำคัญ of เพศศึกษานี้ นิกร ดุสิตสิน, วีระ นิยมวัน และไพสิน ศรีสุขโข (2545) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการสอนเพศศึกษาว่าเป็นส่วนหนึ่งที่จำเป็นของชีวิต เมื่อต้องดำรงชีวิตอยู่ในสังคมมนุษย์ด้วยเหตุผลที่น่าสนใจ ไว้ดังนี้

1. มนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยสัญชาตญาณเพียงอย่างเดียว มนุษย์จำเป็นจะต้องมีความสามารถในการแยกแยะความดีความชั่ว ความสุนทรีย์และความไม่ต้องการ ความสมควรหรือไม่สมควร ความถูกต้องหรือความผิด โดยใช้วิจรรณญาณในการตัดสินใจบนพื้นฐานของจารีตทางสังคม มนุษย์สร้างสังคม แต่มิได้เหยียวยา ดังนั้นจึงต้องมีการสร้างค่านิยม
2. เรื่องเพศมีความสำคัญลึกซึ้งในวงจรชีวิตมนุษย์ เป็นของคนทุกเพศ ทุกวัยและการแสดงออกทางเพศ ทุกสภาวะทางอารมณ์ ทุกสภาวะทางร่างกาย ทุกเชื้อชาติ และศาสนา

3. ทั้งหญิง และชายต้องการการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางเพศให้เหมาะสม
4. สังคมไทยโดยส่วนใหญ่ยังถือว่าเรื่องเพศยังเป็นเรื่องที่ปกปิด มีความหลากหลายทางความคิด อาจทำให้เด็กซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ เกิดความไม่เข้าใจ และรู้สึกสับสน
5. เด็กได้รับข้อมูลเรื่องเพศจากคนใกล้ชิด เพื่อนฝูง สื่อต่างๆ เช่น สิ่งพิมพ์ วิดีโอ อินเทอร์เน็ต ฯลฯ ซึ่งอาจเป็นข้อมูลผิด หรือคลาดเคลื่อน ทำให้เกิดผลเสียตามมา
6. สื่อโป๊ลามกมักสร้างมุมมองที่ผิดในเรื่องเพศ และก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทั้งหญิง และชาย
7. ทั้งผู้เยาว์และผู้ใหญ่ต่างมีความวิตกกังวลจากการขาดความรู้เรื่องเพศที่ถูกต้อง หรือจากเรื่องเล่าขานตามๆกันมา และความเชื่อที่ผิด
8. เด็กหนุ่มมิได้เพียงต้องการข้อมูลแต่ต้องการผู้ใหญ่ที่จะช่วยแนะนำ เช่นเมื่อเกิดการหลังน้ำอสุจิเป็นครั้งแรก การมีจินตนาการทางเพศ และช่วยคลายความกังวลเกี่ยวกับการสำเร็จความใคร่ด้วยตัวเอง เขาต้องการผู้ใหญ่ซักคนคอยช่วยแก้ความกังวลเกี่ยวกับ รูปร่างที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น คอยอธิบายความแตกต่างของเด็กชายและเด็กหญิงด้านความสัมพันธ์และเสน่ห์แห่งเพศ ตลอดจนคอยแนะนำวิธีการรับมือกับความรูสึกแปลกใหม่จากแรงกระตุ้นทางเพศ
9. เด็กสาวต้องการข้อมูลและผู้ใหญ่สักคน ที่จะช่วยแนะนำ เมื่อแรกที่มีรอบเดือน และช่วยจัดการกับความเปลี่ยนแปลงทางสรีระตลอดจนช่วยคลายความกังวลเรื่องรูปร่าง รวมทั้งช่วยอธิบายความแตกต่างระหว่างหญิงกับชาย ในด้านความสัมพันธ์ เสน่ห์ทางเพศ และช่วยแนะนำวิธีควบคุมความรู้สึกแปลกใหม่อันเกิดจากแรงกระตุ้นทางเพศ
10. การวางแผนครอบครัวเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้เด็กที่เกิดมาเป็นที่ต้องการ และเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว
11. เพศศาสตร์จะช่วยให้เกิดความตระหนัก และสามารถหลีกเลี่ยง และจัดการกับการล่วงเกินทางเพศได้อย่างเหมาะสม รวมถึงสามารถป้องกันตนเองจากอาชญากรรมทางเพศ ทำนองนี้ได้ด้วย
12. เพศศาสตร์สำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อให้มีบทบาทช่วยให้ผู้เยาว์ในการพัฒนาทัศนคติทางบวกในเรื่องเพศ ถ้าเขาเหล่านั้นได้รับคำตอบที่ถูกต้องตรงไปตรงมา และเหมาะสมกับวัย
13. ผู้เยาว์ที่ปราศจากความวิตกกังวลเกี่ยวกับเรื่องเพศของตน และมีความเข้าใจเป็นอย่างดีเกี่ยวกับร่างกาย และความรู้สึกของตน จะพัฒนาความเชื่อถือตนเอง ความนับถือและภูมิใจในตัวเองมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ยังอาจจัดได้ว่าเพศศึกษาเป็นกระบวนการทางสังคมอย่างหนึ่งด้วยเหมือนกัน เพราะผลของการสอนเพศศึกษานั้นไม่ได้ปรากฏขึ้นแต่เพียงทางด้านกายภาพหรือทางด้านวัตถุเท่านั้น แต่ผลส่วนใหญ่จะปรากฏออกมาในรูปของนามธรรม เช่น ทศนคติ ค่านิยม บุคลิกภาพ มนุษย์สัมพันธ์ และพฤติกรรมของบุคคลด้วย เพศศึกษาจึงมีบทบาทในการกำหนดเงื่อนไขทางสังคมดังที่ จันทรวิภา ดิลกสัมพันธ์ (2543) ได้กล่าวไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพทางสังคม อันเนื่องมาจากอิทธิพลของอารยธรรมตะวันตก มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการเมือง การเปลี่ยนแปลงแบบแผนการดำเนินชีวิต ความสัมพันธ์ในครอบครัวเสื่อมคลายลง พ่อแม่มีเวลาในการอบรมสั่งสอนลูกน้อยลง สื่อมวลชนในรูปแบบใหม่ก็มีอิทธิพลอย่างมาก เช่นสถานที่เด่นรำที่รู้จักกันแพร่หลายในนามของ “ดิสโก้เธค” ซึ่งมี บุหรี่และเครื่องดื่มมีเมาไว้คอยบริการลูกค้า มีการจัดสภาพที่นั่งในมูมมิด เปิดโอกาสให้ทำในสิ่งแปลกๆใหม่ เช่น มั่วสุมทางเพศ ทดลองใช้สารเสพติดเป็นต้น ทำให้เยาวชนที่อยู่ในวัยอยากรู้อยากเห็นอยากลอง ตอบสนองความอยากรู้อยากเห็น ตามแรงขับธรรมชาติของตน โดยการบริโภคแสวงหาสิ่งดังกล่าวได้ง่าย ดังนั้นการให้ความรู้ความเข้าใจ การสอนเรื่องเพศศึกษาจึงเป็นเรื่องจำเป็น

จากที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าการให้ความรู้เรื่องเพศศึกษา จะสามารถสนองความต้องการของเยาวชนในด้านการเจริญเติบโต ในด้านการพัฒนาบุคลิกภาพที่ดี และในการปรับตัวที่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตในอนาคต นอกจากนี้ยังตอบสนองการอยากรู้อยากเห็นของเพศของเยาวชนสามารถป้องกันไม่ให้ไปศึกษาหาแหล่งความรู้ที่ไม่ถูกต้อง หรือลองถูกลองผิดอีกด้วย

การสอนเพศศึกษามีจุดมุ่งหมายอย่างไร

การสอนเพศศึกษาที่ทันต่อสถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน คงมิใช่เพียงแต่จะควบคุมหรือปิดบัง อำพรางการแสดงออกทางเพศของเด็ก อย่างที่ผ่านๆมา แต่ความมุ่งหมายของการสอนเพศศึกษาจะต้องแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดถึงความเป็นไปได้อย่างกว้างขวางสำหรับการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ในสิ่งซึ่งจะช่วยให้เด็กแต่ละคนได้รับการตอบสนองทางเพศให้มากที่สุดเท่าที่ควรจะเป็น หรือได้ประสบความสำเร็จในการปรับตัว เข้ากับลักษณะความเป็นเพศของมนุษย์ (Human sexuality) ทั้งในด้านส่วนตัว และส่วนรวมได้เป็นอย่างดี ชัยวัฒน์ ปัญญาพงษ์ และคณะ (2524) ได้กล่าวว่จุดมุ่งหมายของการสอนเพศศึกษาอย่างกว้างๆมีดังนี้

1. เพื่อให้มีความรู้เพียงพอ ในเรื่องกระบวนการเปลี่ยนแปลง ทางด้านร่างกาย และสรีระวิทยาของเพศทั้งสองอันมีผลต่อความคิด สติปัญญา อารมณ์และจิตใจ

2. เพื่อช่วยขจัดความกังวลเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนา การปรับตัว และการวางตัวให้เหมาะสมทุกทางในด้านเพศ
3. เพื่อเสริมสร้างให้เกิดทัศนคติถูกต้อง เกี่ยวกับเรื่องเพศทั้งในตนเองและผู้อื่น จะเป็นเพศเดียวกันหรือต่างเพศก็ตาม
4. เพื่อให้ตระหนักถึงคุณค่าของการใช้มนุษยสัมพันธ์ที่ถูกต้อง เพื่อการดำรงชีวิตที่ราบรื่น ของแต่ละบุคคล ครอบครัวและสังคม
5. เพื่อให้เกิดความเข้าใจในตนเองอย่างถ่องแท้ ในเรื่องความสัมพันธ์ของเขากับเพื่อนมนุษย์ทั้งสองเพศ และช่วยให้มองเห็นและเข้าใจว่าคนนั้นมีหน้าที่มีพันธะ มีความรับผิดชอบ ต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันมิใช่แก่ตนเอง และครอบครัวเท่านั้น
6. เพื่อสร้างความเข้าใจว่า การจะตัดสินใจที่ชอบด้วยเหตุผลนั้น จำเป็นต้องมีหลักทางด้านศีลธรรมเข้าไปร่วมด้วยเสมอ
7. เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างเพียงพอ เกี่ยวกับความผิดปกติทางเพศ เพื่อจะได้รู้จักป้องกันตนเอง ไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบถูกข่มเหง หรือได้รับอันตรายต่อร่างกายจิตใจ และชื่อเสียง
8. เพื่อให้เกิดความตระหนักว่า การกระทำทางเพศส่วนตัวมีผลกระทบต่อสังคม เช่น การปล่อยบุตรทิ้งตามยถากรรม การหลอกลวงหญิงไปค้าประเวณี ฯลฯ
9. เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม โดยขจัดสิ่งเลวร้ายให้หมดไปเช่น การเอาเปรียบทางเพศ การหาประโยชน์จากผู้อื่นในเรื่องเพศ การใช้เพศและกามารมณ์อย่างไม่รับผิดชอบ และกฎหมายเกี่ยวกับเพศที่ล้าสมัย
10. เพื่อให้ความเข้าใจและฝึกหัดความนึกคิดจนกลายเป็นความเคยชินพอที่จะช่วยให้แต่ละคนรู้จักใช้ความเป็นหญิง หรือชายของตนมาพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ ความสุข ความเจริญในหน้าที่ต่างๆ เป็นครู พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ลูก คู่รัก พลเมืองดีเป็นต้น

โดยสรุปแล้วจุดมุ่งหมาย และความสำคัญของการสอนเพศศึกษา สามารถกล่าวได้ว่าการสอนเพศศึกษาเป็นการสอนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ การเจริญเติบโต และพัฒนาการทางเพศทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ เพื่อให้มีเจตคติที่ดีในเรื่องเพศ ของตน และเพศตรงข้าม ให้มีความตระหนัก และการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางเพศอย่างมีเหตุผล มีความรับผิดชอบต่อตนเองครอบครัว และสังคม ตลอดจนสามารถที่จะป้องกัน และแก้ไขปัญหาทางเพศได้อย่างเหมาะสม และรู้จักที่จะสร้างเสริมชีวิตครอบครัวได้อย่างมีความสุข

ใครควรเป็นผู้สอนเพศศึกษา

ในเรื่องเกี่ยวกับการเรียนการสอน โดยทั่วไปนั้นบุคคลใดก็ตามที่จะต้องมีหน้าที่ หรือรับผิดชอบเกี่ยวข้องกับเด็กๆ ย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องทราบและเข้าใจถึงวิถีทางที่เด็กจะเจริญเติบโตพัฒนาการ และการเปลี่ยนแปลงต่างๆของเด็ก ทั้งทางด้านร่างกายจิตใจที่จะเกิดขึ้นตามปกติในเด็กทุกระดับอายุ ในขณะที่เดียวกันก็จำเป็นต้องมีใจกว้างพอที่จะยอมรับขอบเขตอย่างกว้างขวางของสิ่งที่เป็นปกติทั้งหลาย รวมทั้งจะต้องมีทัศนคติหรือแนวความคิดที่ว่าบุคลิกภาพ และกระสวนแห่งการเจริญเติบโตของเด็กทุกคนนั้นย่อมเป็นไปตามวิถีทางของแต่ละบุคคล ความเข้าใจต่างๆ เหล่านี้อาจจะนำไปสู่การเป็นผู้สั่งสอน หรืออบรมเพศศึกษาที่ดีให้แก่เด็กได้

ในการดำเนินการสอนเพศศึกษาไปตามปกติ ครูประจำชั้น หรือครูพิเศษภายในโรงเรียน ควรจะเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบต่อการสอน ไม่สมควรที่จะเชิญบุคคลภายนอกมาสอน เนื่องจากการสอนเพียงครั้งคราวและขาดความต่อเนื่อง นอกเสียจากว่าเชิญมาเป็นวิทยากรในบางคราว บางคราว ในกรณีมีเหตุการณ์พิเศษเกี่ยวกับเรื่องเพศ หรือเพื่อต้องการให้นักเรียนได้ทราบทัศนะของบุคคลในอาชีพต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน ทั้งนี้เพราะครูเป็นผู้ที่มีความเข้าใจและใกล้ชิดกับเด็กมาก มีความสามารถในการใช้หลักหรือวิธีสอน และมีเทคนิคการสอนที่ดีกว่าบุคคลภายนอก รวมทั้งยังมีโอกาสติดตาม และประเมินผลการสอนได้อีกด้วย

ผู้สอนควรมีลักษณะอย่างไร

การสอนเพศศึกษาให้แก่เด็กนั้น ทัศนคติ ความรู้ ความมั่นใจมีส่วนสำคัญมาก สำหรับการเรียนการสอนในการช่วยเสริมบุคลิกภาพของครู เนื่องจากบุคลิกภาพของครูผู้สอนจะเป็นปัจจัยสำคัญต่อความประสบผลสำเร็จ จันทรวิภา ดิลกสัมพันธ์ (2543), นิกร ดุสิตสิน, วีระนิยมวัน และไพลิน ศรีสุโข (2545), สุชาติ และสุวรรณี โสมประยูร (2541) ได้ให้ข้อคิดถึงคุณสมบัติของครูผู้สอนว่าควรมีคุณลักษณะที่สำคัญกล่าวสรุปโดยรวมได้ ดังนี้

1. ต้องมีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องเพศ มีความเชื่อมั่นในคุณค่าของวิชาเพศศึกษา เห็นคุณค่า และประโยชน์ที่จะสอนและเชื่อว่าการสอนเพศศึกษาจะช่วยให้เด็กมีความรู้ จนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่างๆไปในทางที่ดีได้ และวิชาเพศศึกษาเป็นวิชาที่มีความสำคัญไม่ด้อยไปกว่าวิชาอื่นๆ
2. ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องเพศศึกษาเป็นอย่างดี ทราบถึงเนื้อหาสาระของวิชาเพศศึกษาว่าต่างจากวิชาอื่นๆ อย่างไร และควรเป็นครูที่ได้รับการฝึกฝนอบรมเรื่องเพศให้มีความรู้เรื่องเพศอย่างแท้จริง หรือหากไม่ได้ศึกษามาโดยตรงก็ควรเป็นผู้ที่เฝ้าหาความรู้
3. ครูผู้สอนจะเป็นเพศหญิงหรือชายก็ได้ แต่ควรเป็นครูที่มีบุคลิกภาพสมกับเพศ และวัยของตนและทั้งนี้ควรจะเป็นครูที่แต่งงานแล้ว และประสบกับความสำเร็จในชีวิต โดยเฉพาะ

ชีวิตครอบครัวควรร่ารื่นมีสุข เพราะจะได้นำประสบการณ์ชีวิตจริงมาถ่ายทอดได้แต่ก็ไม่ได้หมายถึงครูที่แต่งงานแล้วจะสอนได้ดีกว่าครูที่เป็นโสด เพราะยังต้องขึ้นกับปัจจัยอีกหลายอย่าง

4. ครูผู้สอนควรรู้จักเด็กเป็นอย่างดี และจะต้องเป็นกันเองกับเด็ก เพื่อให้เด็กกล้าคิด กล้าแสดงออก และกล้าปรึกษาปัญหาที่เด็กสงสัย จะทำให้รู้ถึงจิตใจเด็กได้ และควรรู้จักการใช้ภาษาเด็ก ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ เพราะครูต้องพูดต้องสอน หรืออธิบาย รู้จักประมวลคำเกี่ยวกับเรื่องเพศที่เด็กๆ ชอบใช้อยู่

5. ให้กำลังใจ ไม่ตำหนิ ใจกว้างค่อนข้างทันสมัย ยอมรับฟังความคิดเห็นหรือข้อโต้แย้งของเด็กได้

6. ควรเป็นครูที่มีความรอบรู้ รวดเร็วในการถ่ายทอดความรู้ที่ทันยุคทันเหตุการณ์ เพราะข้อมูลปัจจุบันเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว และมีเทคนิคการสอน

7. เป็นผู้ที่เข้าใจถึงความต้องการของพัฒนาการช่วงวัยเด็กในการเลือกเนื้อหาที่เหมาะสม และมีความสำคัญสอดคล้องตรงตามความต้องการของเด็ก ครูจะต้องรู้ถึงการเลือกสอนบทเรียนไหน เมื่อไร และอย่างไร

8. มีการปรับปรุง พัฒนาหาเทคนิค สื่อ ในการสอนอยู่เสมอ เพื่อประสิทธิผลในการสอน

วิธีการเรียนการสอนเพศศึกษา

การสอนเพศศึกษาควรใช้วิธีการสอน เทคนิค หรือกิจกรรมต่างๆ ที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาจกล่าวได้ว่าวิธีสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญมากที่สุดในเรื่องความสำเร็จ หรือล้มเหลวของโปรแกรมการสอนเพศศึกษาในโรงเรียน ดังนั้น สุขชาติ และสุวรรณิ โสมประยูรได้ให้ข้อควรคำนึง หรือข้อควรระวังในเรื่องกิจกรรมการสอนและการเรียนเพศศึกษาดังนี้

1. การสอนเพศศึกษาควรจะให้ครูและนักเรียนมีความคุ้นเคยกันดีเสียก่อน เช่น อาจจะทำกิจกรรมภาคปลายเพื่อให้เด็กได้รู้จัก เป็นการเอื้อให้เกิดบรรยากาศแห่งความเป็นกันเอง สามารถสะดวกใจที่จะแสดงความคิดเห็นและกล้าซักถาม

2. ในการสอนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยเสริมสร้างทัศนคติความเข้าใจอันดี และมีความคิดวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งเป็นเครื่องมือช่วยให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและรู้จักเลือก และตัดสินใจอย่างชาญฉลาด

3. อาจใช้กล่องคำถาม ในบางโอกาส คือการให้นักเรียนเขียนคำถามลงในเศษกระดาษได้โดยไม่ต้องลงชื่อเพื่อเป็นการสะท้อนความคิดเห็น จากความรู้สึกได้อย่างแท้จริง ในการตอบก็ควรจะต้องตอบอย่างตรงไปตรงมา และไม่ควรจะอ้างถึงเจ้าของ กล่าวคือพยายามตอบให้

เป็นเรื่องต่างๆไป ปัญหา หรือคำถามในบางคนอาจจะไม่เหมาะสม ก็อยู่ที่ดุลยพินิจของครูผู้สอน ว่าควรจะพูดคุยเป็นการส่วนบุคคลจะเหมาะสมกว่า

4. การอธิบายเรื่องเพศในห้องเรียน ควรเป็นไปอย่างตรงไปตรงมา ปราศจาก อารมณ์ และไม่ควรกระตักอวย สำหรับครูควรพูดเรื่องเพศให้เหมือนกับพูดในวิชาอื่นๆ และไม่ นำเรื่องของส่วนตัวของครู และเด็กมาเปิดเผย

5. การให้นักเรียนอ่านหนังสือเกี่ยวกับเรื่องเพศ บางครั้งก็เป็นประโยชน์มาก เหมือนกัน แต่ครูควรจะเป็นผู้แนะนำว่าหนังสือเล่มใดที่เหมาะสม นอกจากนี้การอ่านหนังสือ หรือ วารสารต่างๆจะช่วยในการอภิปรายปัญหาในห้องเรียนได้อีกด้วย

6. ถ้าเป็นโรงเรียนสหศึกษา โดยทั่วไป ควรจัดให้มีการสอนศึกษารวมกันทั้งชาย และหญิง นอกจากบางเนื้อหาบทเรียนก็จำเป็นต้องแยกสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอภิปราย เรื่องเฉพาะเพศในระดับชั้นมัธยมศึกษา เพราะจะทำให้การอภิปรายเรื่องนั้นๆ ตรงไปตรงมา เป็น เรื่องธรรมดา และรู้สึกสนุกสนานหากไม่มีเพศตรงข้ามมาอยู่ด้วย

7. บทเรียนที่ใช้สอน ควรจะเลือกให้ตรงกับความต้องการของเด็ก และปัญหา ทางเพศ ตามลักษณะการเจริญเติบโตและพัฒนาการ โดยมุ่งตรงไปยังปัญหาของนักเรียน และ ให้นักเรียนช่วยกันแก้ไขปัญหานั้นๆ โดยมีครูเป็นผู้คอยแนะนำ

8. ครูควรเตรียมให้มีคำศัพท์ หรือประมวลคำทางด้านวิทยาศาสตร์ทางเพศรวม ทั้งคำที่สุภาพๆ ที่จะใช้อธิบายเรื่องอวัยวะเพศ หรือพฤติกรรมทางเพศ เพื่อให้นักเรียนฟังแล้วไม่ เกิดอารมณ์หรือมีทัศนคติไปในทางที่ไม่ดี

9. เลือกใช้อุปกรณ์ให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน นับว่าเป็นประโยชน์อย่างมากในการเรียนการสอน อุปกรณ์ที่ใช้ก็ควรจะเป็นชนิดเดียวกับการสอนในวิชาอื่นๆ มีข้อควรระวัง ในเรื่องความสะอาดอารมณ์อยู่บ้าง เช่นครูไม่ควรชี้ส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย ซึ่งเป็น อวัยวะเพศของครู หรือของนักเรียนเพื่อประกอบการสอนในเรื่องเพศเป็นอันขาด โดยเฉพาะห้อง เรียนที่จัดให้เรียนแบบสหศึกษา

10. การประเมินผลตามจุดประสงค์ของแต่ละบทเรียน เป็นสิ่งสำคัญมากของการ สอนเพศศึกษาในการประเมินผลควรใช้หลายวิธี และจะต้องวัดพฤติกรรมทั้งในด้านความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติด้วย

11. รูปแบบวิธีการสอนเพศศึกษา ครูอาจนำเอาวิธีสอนหรือกิจกรรมที่ใช้ในการ สอนวิชาต่างๆ มาดัดแปลงให้เหมาะสม เพื่อใช้ในการสอนบทเรียนเพศศึกษาได้ ตัวอย่างวิธีการ สอนหรือกิจกรรมเหล่านี้ได้แก่

- การบรรยาย (Lecture)
- การอภิปราย (Discussion)
- การรายงาน (Report)
- การสำรวจ (Survey)
- การศึกษานอกสถานที่ (Field trip)
- การเชิญวิทยากร (Guest speaker)
- การจัดโครงการริเริ่ม และสร้างสรรค์ (Initiative and creative project)
- การสาธิต (Demonstration)
- การค้นคว้าทดลอง (Experimentation)
- การเล่าเรื่อง (Storytelling)
- การแสดงละครหรือบทบาทสมมติ (Dramatic skit หรือ Sociodrama หรือ Role- playing)
- การโต้วาที (Debate)
- การเล่นเกมการศึกษา (Education games)
- การใช้ภาพยนตร์ ภาพสไลด์ และฟิล์มสตริป (Movies, Slides and Filmstrips)
- การใช้เครื่องบันทึกเสียง วิทยุ โทรทัศน์ และวีดิทัศน์ (Tape recorder, Radio, T.V. and VDO)
- การจัดนิทรรศการ (Exhibition)

ฯลฯ

การสอนเพศศึกษาในโรงเรียน

การสอนเพศศึกษาในโรงเรียน มีการสอนมานานแล้ว เพียงแต่ไม่ได้ระบุว่าเพศศึกษาเท่านั้น เนื่องจากการกล่าวถึงเรื่องเพศอย่างตรงไปตรงมาในสังคมไทยถือว่าไม่สุภาพเป็นสิ่งต้องห้าม (สัญญา เรื่องถาวรกุล, 2539) ดังนั้นจึงใช้หัวข้อในการสอนเพศศึกษาเป็นวิชา ชีวิตครอบครัว พลานามัย สุขศึกษา เป็นต้น การสอนเพศศึกษาใน โรงเรียนได้ริเริ่มมาตั้งแต่สมัย พ.ศ. 2485 โดยคณะกรรมการ การอบรมวัฒนธรรมทางจิตใจสำหรับเด็ก สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ 2501 (อ้างถึงในระวีวรรณ แสงฉาย, 2538) ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิทั้งทางด้านการแพทย์ และการศึกษา กว่า 10 ท่าน ได้ปรึกษาหารือกันหลายครั้งจนได้แนวทางการสอนเพศศึกษา สำหรับเด็กตั้งแต่ชั้นอนุบาล จนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้สำเร็จเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2501 ใช้ระยะในการ

เตรียมงาน 5 ปี ประชุม 70 ครั้งเพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับครูใช้สอนในโรงเรียน แต่เนื่องจากสภาพการศึกษาของไทยเรายังไม่พร้อมที่จะรับการศึกษาดังกล่าว จึงได้มีการบรรจุการสอนเพศศึกษาในโรงเรียน หลังจากที่ย่างงานขั้นต้นเรื่อง แนวสอนเพศศึกษาสำหรับชั้นอนุบาล ชั้นประถม ชั้นมัธยม และเตรียมอุดมศึกษา ซึ่งได้รายงานออกมาเมื่อ 1 สิงหาคม 2501 หลังจากนั้นประมาณ 20 ปี จึงได้มีการบรรจุการสอนไว้ในโรงเรียน

ภายในปี 2509 สภาวิจัยแห่งชาติ ได้เสนอแนะให้มีการจัดการสอนเพศศึกษาในโรงเรียน เพื่อช่วยให้เด็กมีความคิด เจตคติ และความรู้ที่ถูกต้องในเรื่องเพศ จนในวันที่ 24 ธันวาคม 2517 รัฐบาลไทยได้รับหลักการของคณะกรรมการการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา โดยให้กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติดำเนินการจัดให้มีการสอนเพศศึกษาในโรงเรียนได้ บทบาทการสอนวิชาเพศศึกษามีบทบาทเด่นชัดในหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ปี 2521 เป็นต้นมาเนื่องจากการกำหนดให้สอนเพศศึกษาในวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในระดับประถมศึกษา และวิชาสุขศึกษาในระดับมัธยม และรวมไปถึงการสอดแทรกเข้าไปในวิชาเนื้อหาอื่นๆ แต่การเรียนการสอนก็ยังเป็นปัญหาขัดแย้งในเรื่องความเหมาะสมของเนื้อหา และตัวผู้สอนอยู่ ทำให้การสอนเพศศึกษายังคงเป็นปัญหาคลุมเครืออยู่

เมื่อสถานการณ์โรคเอดส์มีการแพร่ระบาดรุนแรงในปี 2530 กระทรวงศึกษาธิการได้ร่วมมือกับกระทรวงสาธารณสุข เพื่อพัฒนาการสอนเพศศึกษาที่ให้ระบุถึงเพศสัมพันธ์ที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคทางเพศสัมพันธ์ควบคู่กับการอบรมศีลธรรมจริยธรรมลงไปด้วย ต่อมาสถานการณ์โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และปัญหาทางเพศในวัยรุ่นเป็นตัวเร่งให้มีการประกาศใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 ซึ่งมีแนวทางในการส่งเสริมชีวิต และครอบครัวแก่นักเรียนระดับประถม มัธยม และอุดมศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2530) แม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดให้มีการเรียนการสอนเพศศึกษามาเป็นเวลานาน โดยใช้ชื่อต่างๆออกไปแต่เนื่องจากทัศนคติในเรื่องเพศศึกษาในเมืองไทยยังไม่ชัดเจน และยังถือเป็นเรื่องส่วนตัว น่าปกปิด จึงทำให้การเรียนการสอนไม่ประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ เนื้อหาที่ปรับปรุงครั้งล่าสุดในปี พ.ศ.2533 นั้นอาจจะไม่เป็นครบถ้วนเหมาะสม ไม่ทันต่อเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และขาดสื่อในการสอนที่เด็กสนใจจึงทำให้เกิดการเรียนรู้ในชั้นเรียนของเด็กไม่ได้ผลเท่าที่ควร (อัมพร เบญจพลพิทักษ์, 2545)

ในพ.ศ.2543 กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำโครงสร้างหลักสูตรเพศศึกษาสำหรับเด็กอนุบาล ถึงมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้น โดยมีแนวคิดหลักสอดคล้องตามสมาคม ส่งเสริมการศึกษา และข้อมูลเรื่องเพศแห่งสหรัฐอเมริกา ด้วยความร่วมมือกันของกรมสุขภาพจิต และกรมอนามัยซึ่งมีขอบข่ายครอบคลุมในด้านต่างๆ 6 หัวข้อหลัก ที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษากำหนด

และเพื่อสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน กระทรวงสาธารณสุขจึงได้เพิ่มข้อที่ 7 คือบทบาทเพศ (Gender role) ขึ้นมาอีก 1 หัวข้อ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตรตามหัวข้อให้เหมาะสมกับเด็กในแต่ละวัย ซึ่งมีเนื้อหา 7 หัวข้อดังนี้

1. พัฒนาการทางเพศ (Human sexuality development) มีเนื้อหาครอบคลุมเรื่องการเจริญเติบโต และพัฒนาการทางเพศตามวัยทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม
2. สุขอนามัยทางเพศ (Sexuality health) มีเนื้อหาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัยที่ถูกต้อง เหมาะสมตามวัย การป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ การวางแผนครอบครัว และการคุมกำเนิด
3. พฤติกรรมทางเพศ (Sexuality behavior) มีเนื้อหาเกี่ยวกับการแสดงออกของพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมกับเพศ และวัย
4. สัมพันธภาพ (Relation) มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้าง และรักษาสัมพันธภาพกับเพื่อนเพศเดียวกัน และเพื่อนต่างเพศ การเลือกคู่ การเตรียมตัวก่อนสมรส และการสร้างครอบครัว
5. ทักษะที่จำเป็น (Personal skill) มีเนื้อหาเกี่ยวกับความสามารถในการจัดการกับสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ เช่นทักษะการสื่อสาร ทักษะการตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหา ทักษะการจัดการกับอารมณ์
6. สังคมและวัฒนธรรม (Social and culture) มีเนื้อหาเกี่ยวกับค่านิยมที่สอดคล้องกับสังคม และวัฒนธรรมไทย และการปรับตัวต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยเฉพาะสื่อต่างๆ
7. บทบาทเพศ (Gender role) มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างเอกลักษณ์ทางเพศที่เหมาะสม ความเสมอภาคทางเพศ และบทบาททางเพศที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคมอย่างสมดุล

การสอนเพศศาสตร์ศึกษาในโครงสร้างใหม่นี้ หลักสูตรจะมีมิติที่มีความครอบคลุม ต่อสังคมปัจจุบัน การเรียนจะประกอบไปด้วย ความรู้ เจตคติ และทักษะพฤติกรรมปฏิบัติ ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียน มีความรู้ความสามารถ เกิดทักษะชีวิตในการวิเคราะห์แยกแยะ ยอมรับ และแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และสังคมปัจจุบัน ซึ่งองค์ประกอบในการเกิดทักษะชีวิตนี้ กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการปรับเปลี่ยนจากองค์การอนามัยโลก เพื่อความเหมาะสมกับสภาพสังคม และวัฒนธรรมไทยดังนี้

องค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านพุทธิพิสัย ได้แก่

1. ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ (Critical thinking) หมายถึง ความสามารถที่จะวิเคราะห์แยกแยะข้อมูล ข่าวสาร ปัญหา และสถานการณ์ต่างๆ รอบตัว
2. ความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) หมายถึงความสามารถในการคิดออกไปอย่างกว้างขวางโดยไม่ยึดติดอยู่ในกรอบ

องค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านจิตพิสัย หรือเจตคติ ได้แก่

1. ความตระหนักรู้ในตน (Self awareness) หมายถึง ความสามารถในการค้นหาและเข้าใจในจุดดี จุดด้อยของตนเอง และความแตกต่างของบุคคลอื่นไม่ว่าจะในแง่ของความสามารถ เพศ วัย ระดับการศึกษา ศาสนา สีผิว ท้องถิ่น สุขภาพ ฯลฯ
2. ความเห็นใจผู้อื่น (Empathy) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกและเห็นอกเห็นใจบุคคลที่แตกต่างจากเราไม่ว่าจะในแง่ของความสามารถ เพศ วัย ระดับการศึกษา ศาสนา สีผิว ท้องถิ่น สุขภาพ ฯลฯ
3. ความภูมิใจในตนเอง (Self esteem) หมายถึง ความรู้สึกที่ตนเองมีคุณค่า เช่นความมั่นใจ รู้จักให้รู้จักรับ ค้นพบความภูมิใจด้านต่างๆ ของตน เช่น ความสามารถด้านสังคม ดนตรี กีฬา โดยมีได้ มุ่งสนใจอยู่แต่ในเรื่องรูปร่าง หน้าตา เสน่ห์ หรือความสามารถทางเพศ การเรียนเก่ง ฯลฯ เท่านั้น
4. ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social responsibility) หมายถึง ความรู้สึกที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และมีส่วนในความเจริญ หรือความเสื่อมของสังคม ความรับผิดชอบต่อสังคมมีส่วนสัมพันธ์ใกล้ชิดกับความภูมิใจในตน เพราะหากคนเรามีความภาคภูมิใจในตน คนเหล่านี้ก็มีแรงจูงใจที่จะทำดีกับผู้อื่น และสังคม

องค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านทักษะพิสัย หรือทักษะ ได้แก่

1. ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ และการสื่อสาร (Interpersonal relationship and communication skill) หมายถึง ความสามารถในการใช้คำพูด และภาษาท่าทางเพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตน และความสามารถในการรับรู้ความรู้สึกนึกคิดของอีกฝ่ายไม่ว่าจะในการแสดงความต้องการ ความชื่นชม การปฏิเสธ การสร้างสัมพันธภาพ
2. ทักษะการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหา (Decision making and problem solving skill) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ปัญหา สาเหตุของปัญหา หาทางเลือก วิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก ประเมินทางเลือก ตัดสินใจเลือกทางแก้ปัญหาที่เหมาะสม และลงมือแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

3. ทักษะการจัดการกับอารมณ์ และความเครียด (Coping with emotion and stress skill) หมายถึง ความสามารถในการประเมินอารมณ์ รู้เท่าทันอารมณ์ว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคน เลือกใช้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่เกิดขึ้นได้ เหมาะสม และเป็นความสามารถที่จะรู้สาเหตุของความเครียด เรียนรู้วิธีการ ควบคุมระดับของความเครียด รู้วิธีผ่อนคลาย และหลีกเลี่ยงสาเหตุพร้อมทั้งเบี่ยงเบนพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์

การสอนเพศศึกษาในต่างประเทศ

หลักสูตรเพศศึกษาในสหรัฐอเมริกา สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มการละเว้นการมีเพศสัมพันธ์(Abstinence only programs) และกลุ่มละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศ (Comprehensive sex education) เช่นการป้องกันโรคเอดส์ (Abstinence-plus หรือAbstinence-based programs) ความแตกต่างของสองหลักสูตรคือ การให้ข้อมูลเรื่องการคุมกำเนิดแก่เด็ก แต่ทั้งสองหลักสูตรก็สนับสนุนการละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น อย่างไรก็ตามหลักสูตรการสอนเพศศึกษามีหลักการสำคัญ 5 ประการคือ

1. การละเว้นกามกิจ หรือเพศสัมพันธ์ในวัยเยาว์ เพราะเป็นวิถีทางเดียวที่ทำให้มีความปลอดภัยจากโรคที่ติดต่อทางการร่วมเพศ ทำให้สุขภาพจิตดี และมีความถูกต้องทางศีลธรรม การละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ในที่นี้หมายถึงการละเว้นจากกิจกรรมต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความใกล้ชิดระหว่างเพศมากเกินไป และอาจนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ได้ เพราะกิจกรรมเหล่านี้สร้างความเสื่อมเสียให้แก่ตนเอง และเสื่อมเสียความหมายของเพศสัมพันธ์อันดี ซึ่งหมายถึงการสร้างชีวิตคน

2. การใช้ถ้อยคำอนามัย หรือยาคุมกำเนิดมิได้หมายความว่าความปลอดภัยจากโรค 100% หรือปลอดภัยจากการเสียสุขภาพ และการทำผิดทางศีลธรรม

3.การละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน เป็นการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานที่ดีสำหรับคู่ครอง ดีสำหรับเด็กในอนาคต ดีต่อชุมชน และประเทศชาติ

4.การละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน เป็นวิธีที่ดีในการพัฒนาความมีวินัยในตนเองการนับถือคนอื่น ๆ การถือกฎ ความกล้า และคุณสมบัติที่ดีอื่นๆ

5.ถ้าหากการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยแต่งงานไม่ได้จะด้วยเหตุผลใดก็ตาม ก็ยังมีโอกาสจะเริ่มต้นละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ใหม่ และจะสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ตนเองได้ยิ่งขึ้น ข้อนี้เขียนไว้สำหรับวัยรุ่นบางคนที่โรงเรียนสอน และผู้ปกครองแนะนำเท่าไรก็ยังไม่เชื่อฟัง และเดินทางผิดจนได้ ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนน้อยในสังคม

ในการสอนทั้งสองหลักสูตร ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาวิชาเพศศึกษาก็ยังคงค่อนข้างจะมีปัญหา และทำความเข้าใจให้กับบุคคลหลายฝ่าย ถึงเรื่องที่จะสอน และวัยของผู้เรียน หรือครูผู้สอน ก็ยังคงเป็นที่ตกลงหาข้อสรุปกันอยู่ แต่ที่สำคัญพบว่าการสอนเพศศึกษามีความจำเป็นต้องมีการร่วมมือระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองเป็นอย่างมาก (Likona, 2000), (Rodriguez, 2000) อ้างถึงในสุรศักดิ์ หลาบมาลา (2544)

การสอนเพศศึกษาในประเทศจีน:ปักกิ่ง มีการปรับเปลี่ยนทัศนคติในเรื่องเพศตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมโดยที่มีผู้เชี่ยวชาญรณรงค์ให้พ่อแม่คุยกับลูกเรื่องเพศให้มากขึ้น โดยให้ตอบตามความเป็นจริง เมื่อเด็กถามเกี่ยวกับเรื่องเพศ ยกเว้นประเด็นที่เป็นเรื่องเกินวัย พัฒนาการของเด็ก จากผลสำรวจของ Beijing Daily พบว่าชาวปักกิ่งจำนวน 1500 ครอบครัว นั้น พ่อแม่ 74 เปอร์เซ็นต์ ไม่เคยให้ความรู้เรื่องเพศศึกษากับบุตรหลานเลย และกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ รู้สึกอึดอัดใจที่จะต้องพูดเรื่องเพศ พ่อแม่ของเด็กพยายามเลี่ยงที่จะตอบคำถามเด็ก และไม่ทราบว่าจะทำอย่างไรเมื่อลูกคบเพื่อนต่างเพศ

จีนมีการสอนเพศศึกษาครั้งแรกในปี 2545 เนื่องจากมีกฎหมายการวางแผนประชากร และครอบครัวฉบับใหม่ ที่มีผลบังคับใช้เมื่อเดือนกันยายน 2545 ทำให้ต้องปรับหลักสูตรการเรียนการสอนตาม ซึ่งนอกจากนี้ปักกิ่งและมณฑลอื่นๆ ก็เริ่มมีสอนเพศศึกษาในโรงเรียนด้วย โดยในปักกิ่งจะดำเนินการสอนในโรงเรียนมัธยม 9 แห่งในปักกิ่งจะนำร่องในการสอนเพศศึกษาเป็นครั้งแรก โดยครูจะได้รับการอบรมเพื่อสอนเพศศึกษา และมีตำราออกมาสำหรับ 4 ระดับคือ มัธยมต้น มัธยมปลาย นักศึกษามหาวิทยาลัย และครูผู้สอน ส่วนในจีนเซี่ยงไฮ้ พบว่าวัยรุ่นและผู้ใหญ่ใน เซี่ยงไฮ้ ให้การยอมรับการมีเพศสัมพันธ์นอกสมรสมากขึ้น และสตรีมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสก็ไม่ใช่เรื่องที่เป็นสิ่งแปลกประหลาดที่ถูกประณามอีกต่อไป อย่างไรก็ตามนคร เซี่ยงไฮ้ นั้นมีบรรยากาศค่อนข้างเสรีนิยมมากกว่าพื้นที่อื่นๆในประเทศจีน(WWW.guardian.co.uk/ 16 เมษายน 2545)

ในสกอตแลนด์ ศาสนจักร สกอตแลนด์ มีการคุมการสอนเพศศึกษาเอง โดยรายงานว่ามีสื่อมวลชนได้ทำลายความสำคัญของชีวิตครอบครัวที่มั่นคงและความสัมพันธ์ในครอบครัวลง อันเนื่องมาจากการนำเสนอเรื่องที่สองไปในทางเพศมากเกินไปจนทำให้เด็กๆโตเร็วเกินวัยและศาสนจักรต้องการให้มีความสมดุลในการเรียนรู้เรื่องเพศ โดยเยาวชนควรจะมีความรู้ที่ถูกต้อง และมีความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการของร่างกายในเรื่องทางเพศในเวลาที่เหมาะสม คณะกรรมการการศึกษาของโบสถ์แห่งสกอตแลนด์กล่าวว่า ผู้ปกครองควรมีบทบาทในการสอนเพศศึกษาให้กับบุตรหลาน เพราะจะได้ผลดีมากกว่าการที่เด็กจะไปเรียนรู้เองจากที่อื่น ซึ่งก็ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากผู้ปกครอง (WWW.theherald.co.uk/ 12 เมษายน 2545)

ในอิหร่าน จะมีการสอนเกี่ยวกับโรคเอดส์ และวิธีหลีกเลี่ยงในโรงเรียนทั่วประเทศครั้งแรกในเดือนกันยายน ปี2545 ทั้งนี้ก่อนหน้านี้นี้การพูดเรื่องเกี่ยวกับเรื่องเพศสัมพันธ์ถือเป็น การฝ่าฝืน ขนบธรรมเนียมอย่างร้ายแรง และที่ผ่านมามากกระทรวงศึกษาธิการของอิหร่านก็ปฏิเสธ ข้อเสนอเกี่ยวกับการสอนเรื่องเพศหรือโรคเอดส์ในโรงเรียนมาตลอด โดยอ้างว่าการสอนสิ่งเหล่านี้ จะทำให้วัยรุ่นใจแตกได้ง่าย ทั้งนี้การตัดสินใจนั้นเกิดจากโรคเอดส์ในอิหร่านแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว ทำให้หน่วยงานรัฐณรงค์ต่อสาธารณชนเพื่อสร้างความตระหนักเกี่ยวกับภัยของโรคเอดส์ ในเดือนกันยายน 2545 เนื้อหาความรู้เรื่องโรคเอดส์จะเริ่มถูกสอดแทรกอยู่ใน หลักสูตร และตำราเรียนทุกระดับชั้นของนักเรียนอิหร่าน (WWW.washingtonpost.com /15 เมษายน 2545)

จะเห็นได้ว่าในหลายๆประเทศ กำลังประสบปัญหาเกี่ยวกับเรื่องเพศ และเริ่มมีการยอมรับการสอนเพศศึกษามากขึ้น แต่ก็ยังเป็นปัญหาโต้แย้งกันอยู่ ในเรื่องของหลักสูตรเนื้อหา และวัยที่ควรจะได้รับ การเรียนการสอน อีกทั้งใครที่จะเป็นบุคคลผู้สอนที่เหมาะสมที่สุด ตลอดจน สังคม วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ และศาสนา เป็นปัจจัยความแตกต่างที่สำคัญ ในเรื่องเพศ มาช้านาน ในสังคม และวัฒนธรรมของไทยเรื่องเพศก็ยังคงมีข้อขัดแย้งในเรื่องดังกล่าวเช่นกัน ซึ่ง การสอนเพศศึกษาในไทยนั้น จึงควรให้สอดคล้องกับบรรทัดฐาน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่ดีงามของไทย เพื่อสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม (สุชาติ โสมประยูร และวรวรรณี โสมประยูร, 2541)

แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning theory)

แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้เป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับว่าสามารถใช้อธิบายลักษณะของการเกิดการเรียนรู้ หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ ทฤษฎีการเรียนรู้ในปัจจุบันประกอบไปด้วย หลักการ และแนวคิดที่หลากหลายจำนวนมาก ในการเรียนการสอนที่นิยมนำทฤษฎีการเรียนรู้มาใช้ในการจัดการศึกษาได้แก่ ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant conditioning) ของ Skinner และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) โดย Bandura ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นหลักในการจัดการสอนได้ดังนี้

ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant conditioning) ของ Skinner ได้สรุปเป็นกฎการเรียนรู้เกี่ยวกับการเสริมแรงว่าการกระทำใดๆ ถ้าได้รับการเสริมแรง จะมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีก ส่วนการกระทำที่ไม่มีการเสริมแรง แนวโน้มที่ความถี่ของการกระทำนั้นจะลดลง และหายไป ในที่สุด และในการเสริมแรงที่แปรเปลี่ยนทำให้การตอบสนองคงทนกว่าการเสริมแรงที่ตายตัว ส่วนการลงโทษทำให้เรียนรู้ได้เร็ว และลืมเร็ว หลักการเรียนรู้ที่สำคัญคือการให้แรงเสริมหรือให้

รางวัลเมื่ออินทรีย์กระทำพฤติกรรมที่ต้องการ สามารถช่วยปรับหรือปลูกฝังนิสัยที่ต้องการได้โดยนำมาเป็นแนวในการจัดการเรียนการสอนได้ดังนี้

1. ในการสอนการให้การเสริมแรงหลังการตอบสนองที่เหมาะสมของเด็กจะช่วยเพิ่มอัตราการตอบสนองที่เหมาะสมนั้น

2. การเว้นระยะการเสริมแรงอย่างไม่เป็นระบบ หรือเปลี่ยนรูปแบบการเสริมแรง จะช่วยให้การตอบสนองของผู้เรียนคงทนถาวร เช่น ถ้าครูชมว่า “ดี” ทุกครั้งที่นักเรียนตอบถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ นักเรียนจะเห็นความสำคัญของแรงเสริมน้อยลง ครูควรเปลี่ยนเป็นแรงเสริมแบบอื่นบ้าง เช่น ยิ้มให้ พยักหน้า หรือบางครั้งก็ไม่ให้แรงเสริม

3. การลงโทษที่รุนแรงเกินไป มีผลเสียมาก ผู้เรียนอาจไม่ได้เรียนรู้ หรือจำสิ่งที่เรียนได้เลย จึงควรใช้วิธีการงดการเสริมแรงเมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ เช่น เมื่อนักเรียนใช้ถ้อยคำไม่สุภาพ แม้ได้บอกและตักเตือนแล้วก็ยังใช้อีก ครูควรงดการตอบสนองต่อพฤติกรรมนั้น เมื่อไม่มีใครตอบสนอง ผู้เรียนจะหยุดพฤติกรรมนั้นไปในที่สุด

4. หากต้องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หรือปลูกฝังนิสัยให้แก่ผู้เรียนการแยกแยะปฏิกิริยาตอบสนองออกเป็นลำดับขั้น โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน เช่น หากต้องการปลูกฝังนิสัยในการรักษาความสะอาดห้องปฏิบัติการ และเครื่องมือ สิ่งสำคัญประการแรกคือ ต้องนำพฤติกรรมที่ต้องการมาจำแนกเป็นพฤติกรรมย่อยให้ชัดเจน เช่น การเก็บ การกวาด การเช็ดถู การล้าง การจัดเรียง เป็นต้น ต่อไปจึงพิจารณาแรงเสริมที่ให้แก่ผู้เรียน เช่น คะแนน คำชมเชย การให้โอกาสแสดงตัว การปรบมือ เป็นต้น เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ก็ให้การเสริมแรงที่เหมาะสมในทันที

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) โดย Bandura โดยสามารถสรุปเป็นกฎการเรียนรู้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ได้ดังนี้

1. การเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องที่จะต้องพิจารณาในแง่ของการแสดงออก (Performance) หากแต่ว่าการได้มาซึ่งความรู้ใหม่ๆ (Acquired) ถือว่าการเรียนรู้ได้เกิดขึ้นแล้ว แม้ว่าจะยังไม่มีการแสดงออกก็ตาม ซึ่งทำให้เห็นได้ว่าการเรียนรู้จะเน้นที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายใน เช่น การที่คนสนใจในการปลูกต้นไม้ชนิดหนึ่ง มีการเฝ้าดูและสังเกตวิธีปลูกของผู้ชำนาญ เมื่อเริ่มมีการให้ปลูกต้นไม้ชนิดนั้น บุคคลก็สามารถปลูกต้นไม้ได้ถูกต้องตามวิธีการด้วยความสามารถของตนเองจากการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากภายในนั่นเอง

2. พฤติกรรมไม่ได้เกิดขึ้น และเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัยทางสภาวะแวดล้อมเพียงอย่างเดียว หากแต่จะต้องมีปัจจัยภายในของบุคคลนั้นด้วย และการร่วมของปัจจัยส่วน

บุคคลนั้นจะมีอิทธิพลไม่เท่าเทียมกัน บางปัจจัยมีอิทธิพลมากกว่าหรือน้อยกว่าก็ได้ ซึ่งจะทำให้เกิด พฤติกรรมไม่พร้อมกัน แต่ปัจจัยทั้งหมดจะต้องมีลักษณะกำหนดซึ่งกันและกัน อิทธิพลของ ปัจจัยจึงมีความสำคัญ

3. การเสริมแรงมีประสิทธิภาพต่อการกำกับพฤติกรรมมนุษย์ที่ผ่านการเรียนรู้มาแล้ว แต่ค่อนข้างไม่มีประสิทธิภาพต่อการเกิดการเรียนรู้ และเป็นการยากที่จะเกิดการเรียนรู้ตามธรรมชาติ โดยไม่มีแบบอย่างพฤติกรรมให้เห็นก่อน จึงเชื่อว่ามนุษย์ต้องผ่านการเรียนรู้และ โดยการสังเกตพฤติกรรมจากผู้อื่นมาก่อนทั้งสิ้น และมีแนวคิดของการสังเกตการเรียนรู้ทางสังคมที่สำคัญดังนี้

3.1 แนวคิดการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational learning)

Bandura เชื่อว่าการเรียนรู้ของคนเราเกิดจากการสังเกตตัวแบบ และตัวแบบเพียงคนเดียวสามารถที่จะถ่ายทอดทั้งความคิด และการแสดงออกได้พร้อมๆกัน Fischer & Gochros , (1975) และ Ross, (1981) อ้างถึงในสมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, (2543) ได้สรุปหน้าที่ของตัวแบบออกเป็น 3 ลักษณะ กล่าวคือหน้าที่แรกตัวแบบทำหน้าที่ในการสร้างพฤติกรรมใหม่ ในกรณีนี้ผู้สังเกตยังไม่มี การเรียนรู้ถึงพฤติกรรมเลย แล้วเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบเช่น พฤติกรรมการพูดของเด็ก หรือ พฤติกรรมที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือตนเองของเด็กเป็นต้น หน้าที่อีกประการหนึ่งของตัวแบบคือการเสริม พฤติกรรมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น ซึ่งเกิดจากการสังเกตพฤติกรรมต้นแบบแล้วเกิดการเรียนรู้ หรือแรงจูงใจให้มีการเปลี่ยนพฤติกรรม หรือพัฒนาพฤติกรรมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นเช่น การดูนักกี เทนนิสมือหนึ่งของโลกแข่งขัน แล้วเกิดการเรียนรู้ จำวิธีการตี มาพัฒนาทักษะการตีของตนเองให้ ดีขึ้น และหน้าที่ของตัวแบบที่ยับยั้งการเกิดของพฤติกรรม หมายถึงในกรณีที่ผู้สังเกตมี พฤติกรรม ที่ไม่พึงประสงค์หรือ ยังไม่เคยมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มาก่อนตัวแบบนั้นก็จะช่วยให้พฤติกรรม ไม่พึงประสงค์นั้นลดลง หรือไม่เกิดขึ้น เช่น การเห็นคนข้ามถนนที่ไม่ใช่ทางม้าลาย หรือสะพาน ลอย แล้วถูกรถชนตาย ก็ทำให้เกิดการยับยั้งไม่ให้นักลที่สังเกตเห็นทำตาม เป็นต้น

ตัวแบบจะมีอยู่ สองประเภทคือประเภทบุคคลจริงๆ (Live model) และที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic model) ที่เป็นตัวแบบที่ผ่านทางสื่อต่างๆ เช่นวิทยุ โทรทัศน์ การ์ตูน แล้วจะเกิด กระบวนการเรียนรู้ตามลำดับ คือกระบวนการตั้งใจ (Attentional processes) ตัวแบบที่จะทำให้ บุคคลมีความตั้งใจจะสังเกตนั้นจะต้องเป็นตัวแบบที่มีลักษณะเด่นชัด ทำให้เกิดความพึงพอใจไม่ สลับซับซ้อนมากนัก และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือความสามารถในการรับรู้ของผู้สังเกตด้วย เมื่อตั้งใจตัวแบบก็จะเข้าสู่กระบวนการเก็บจำ (Retention processes) ผู้สังเกตจะต้องมีการเก็บ รหส์เป็นสัญลักษณ์เพื่อง่ายแก่การจำ การจัดโครงสร้างทางปัญญา การชักซ้อมลักษณะของตัว แบบที่สังเกตในความคิดของตนเอง และชักซ้อมด้วยการกระทำ ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถทาง

ปัญญาและโครงสร้างทางปัญญาของผู้สังเกตด้วย จากนั้นจะเข้าสู่กระบวนการกระทำ (Production processes) เป็นกระบวนการที่ผู้สังเกตแปลงสัญลักษณ์ที่เก็บจำไว้เป็นการกระทำ จึงขึ้นอยู่กับ ความสามารถทางกาย และทักษะในพฤติกรรมย่อยๆต่างๆ ที่จะทำให้สามารถแสดงพฤติกรรมได้ตามตัวแบบ และการที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมหรือไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับกระบวนการจูงใจของความพึงพอใจของผลพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้น ตลอดจนความลำเอียงจากการเปรียบเทียบทางสังคม และมาตรฐานในตนเอง

3.2 การกำกับตนเอง (Self-regulation) คือการมนุษย์เราสามารถกระทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อควบคุม ความคิด ความรู้สึก และการกระทำของตนเอง ด้วยผลกรรมที่เขาหาเอง เพื่อสำหรับตัวเอง ซึ่งการควบคุมนี้ต้องอาศัยการฝึกฝน และพัฒนา ตามกระบวนการแรกคือการสังเกตตนเอง (Self observation) เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการควบคุมตนเองคือบุคคลต้องรู้ว่ากำลังทำอะไรอยู่ การสังเกตตนเองทำหน้าที่อย่างน้อยที่สุด 2 อย่างคือ เป็นตัวให้ข้อมูลที่เป็นต่อการกำหนดมาตรฐานของการกระทำที่มีความเป็นไปได้จริง และประเมินการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมที่กระทำอยู่ แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยในหลายๆอย่าง เช่น การวินิจจัยตัวเองซึ่งมักพบว่าคนเราไม่ค่อยตระหนักกับสิ่งที่ตนเองกระทำเป็นนิสัย การสังเกตตนเองจะทำให้บุคคลสามารถวินิจจัยได้ว่าในเงื่อนไขใด ควรทำพฤติกรรมใด และนำไปสู่การตัดสินใจว่าพฤติกรรมใดควรจะเปลี่ยนแปลง กระบวนการต่อมาคือการตัดสินใจ (Judgement process) ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตตนเองนั้นจะไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนไม่มากนัก ถ้าปราศจากกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการตัดสินใจจะอาศัยมาตรฐานส่วนบุคคลกับการเปรียบเทียบกับกลุ่มอ้างอิงทางสังคม ที่ประกอบด้วย การเปรียบเทียบกับบรรทัดฐานของสังคม ของตนเอง และกลุ่ม การตัดสินใจจะไม่มีผลต่อพฤติกรรมใดหากพฤติกรรมนั้นไม่มีคุณค่าพอ แต่ถ้าพฤติกรรมนั้นมีคุณค่า การประเมินตนเองก็จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทันที การพัฒนามาตรฐานในการประเมินและทักษะในการตัดสินใจนั้น จะนำไปสู่การแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง (Self-reaction) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผลที่ได้และความพึงพอใจที่มีสู่ผลทางบวก ส่วนมาตรฐานภายในบุคคลก็จะทำหน้าที่เป็นเกณฑ์ที่ทำให้บุคคลกระตือรือร้นการแสดงออก อีกทั้งเป็นตัวจูงใจให้บุคคลกระทำพฤติกรรมไปสู่มาตรฐานดังกล่าว อีกด้วย

3.3 การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) หมายถึงความสามารถที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง ที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ แบบดูราเชื่อว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองนั้นมีผลต่อการกระทำของบุคคล และในแต่ละสภาพการณ์ ในคนๆเดียวกันก็อาจแสดงพฤติกรรมออกมาได้แตกต่างกัน สรุปได้ว่าความสามารถของคนเรานั้นไม่ตายตัว หากแต่ยืดหยุ่นได้ตาม

สภาพการณ์ ดังนั้นสิ่งที่จะกำหนดประสิทธิภาพของการแสดงออกจึงขึ้นอยู่กับ การรับรู้ความสามารถของตนเองในสภาวะนั้นๆนั่นเอง ปัจจัยต่างๆที่มีความเกี่ยวข้อง แบบดูราเสนอว่ามีอยู่ 4 ปัจจัยคือ (Evans, 1989 อ้างถึงในสมโภชน์ เขียมสุภาษิต)

3.3.1 ประสบการณ์ ที่ ประสบความสำเร็จ (Mastery experiences) เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง เนื่องจากว่าเป็นประสบการณ์โดยตรง ความสำเร็จทำให้เพิ่มความสามารถของตนเอง บุคคลจะเชื่อว่าเขาสามารถทำได้ โดยไม่ยอมแพ้อะไรง่ายๆ แต่จะพยายามทำให้สำเร็จตามที่ต้องการ

3.3.2 การใช้ตัวแบบ (Modeling) คือการที่ได้สังเกตตัวแบบแสดง พฤติกรรมที่มีความซับซ้อน และได้รับผลกรรมที่พึงพอใจ ก็จะทำให้ผู้ที่สังเกตฝึกความรู้สึกว่า เขาก็จะสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้ ถ้าเขาพยายามจริง และไม่ย่อท้อ

3.3.3 การใช้คำพูดชักจูง (Verbal persuasion) เป็นการบอก ว่าบุคคลนั้นมีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้ ซึ่งเป็นวิธีที่ใช่ง่าย และใช้บ่อย แต่แบบดูราเชื่อว่าจะไม่ค่อยได้ผลที่จะทำให้คนเราสามารถพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งถ้าจะให้ได้ผล ควรจะใช้กับการทำให้บุคคลมีประสบการณ์ของความสำเร็จ อย่างค่อยเป็นค่อยไป และให้เกิดผลสำเร็จตามขั้นตอนพร้อมทั้งใช้คำพูดชักจูงร่วมกัน ก็จะทำให้เกิดผลดีในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง

3.3.4 การกระตุ้นทางอารมณ์ (Emotional arousal) การกระตุ้นทางอารมณ์เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้บุคคลเกิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง คือการที่บุคคลถูกกระตุ้นอารมณ์ในทางลบ ก็จะทำให้เกิดการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำลง เช่น การตกอยู่ในสภาพสถานการณ์ที่มีความคาดหวัง หรือกดดันสูง เกิดความเครียด ก็จะทำให้เกิดการรับรู้ความสามารถตนเองต่ำลง อันจะนำไปสู่ประสบการณ์ที่ล้มเหลว ซึ่งจะทำให้การรับรู้แย่งอีกในทางตรงข้ามหากบุคคลที่สามารถควบคุมหรือระงับการถูกกระตุ้นทางอารมณ์ได้ ก็จะสามารถรับรู้ความสามารถของตนเองดี มีโอกาสแสดงออกถึงความสามารถมากขึ้นด้วยนำมาเป็นแนวในการจัดการเรียนการสอนได้ดังนี้คือ

3.3.4.1. ในการส่งเสริมการเรียนรู้โดยการสังเกต เพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมใหม่ หรือดีขึ้นตลอดจนการยับยั้งพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้น โดยอาศัยแบบอย่างจากผู้สอนที่มีแบบอย่างที่เหมาะสม หรือจากการนำ สื่อ การเรียนรู้จากสถานการณ์ที่เหมาะสมให้ผู้เรียนได้สังเกต ซึ่งสิ่งที่น่าสนใจต้องเด่นชัด มีความน่าสนใจ จูงใจเพียงพอ เช่น ครูผู้สอนควรมี

บุคลิกภาพที่ดี มีความเหมาะสมกับวิชาที่สอน เช่น ครูพลละ ครูมีร่างกายที่แข็งแรง มีความสามารถทางกีฬา มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี หรือนำ วิดีโอบันทึกกีฬาทีมชาติมาให้ผู้เรียนดูเป็นต้น

3.3.4.2. การนำการจัดกิจกรรมในการอยู่ร่วมกัน ระดมสมอง สำรวจความคิดเห็น เป็นการ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการสังเกตตนเอง จากกิจกรรม กลุ่มการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในกลุ่มผู้เรียน เกิดกระบวนการตัดสินใจ และแสดงปฏิกิริยาต่อตนเองในการแสดงพฤติกรรม

3.3.4.3. การเสนอปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ความสามารถของผู้เรียน เช่นการส่งเสริมประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ โดยผู้สอนเอื้ออำนวยโอกาสในการเรียนรู้โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาการรับรู้ความสามารถในตนเอง เช่น การให้บทเรียนที่มีความยากตามลำดับขั้น โดยให้ผู้เรียนทำได้ และสามารถประสบความสำเร็จ แล้วผู้สอนใช้คำพูดชักจูงให้เห็นถึงความสามารถ เกิดการระงับการกระตุ้นทางอารมณ์ในทางลบ ลดความวิตกกังวล ส่งผลในการแสดงออกถึงความสามารถให้ดีขึ้น

3. แนวคิดการจัดระบบการเรียนรู้

ในการเรียนการสอน เพื่อให้มีประสิทธิภาพจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดระบบการเรียนรู้ หรือระบบการสอน แนวคิดเรื่องการจัดระบบการเรียนรู้ซึ่ง บลูม (Bloom, 1965: 65-197) ได้บอกถึงวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. ด้านความรู้ (Cognitive domain) เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถทางด้านความรู้ การใช้ความคิด และพัฒนาทางด้านสติปัญญา ซึ่งได้จำแนกเป็นลำดับขั้น จากง่ายไปหายากดังนี้

1.1 ความรู้ (Knowledge) เป็นพฤติกรรมขั้นต้นเกี่ยวกับการจำได้ หรือระลึกได้

1.2 ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นพฤติกรรมต่อเนื่องมาจากความรู้ ต้องมีความรู้มาก่อนถึงจะเข้าใจ ความเข้าใจนี้จะแสดงออกมาในรูปของการแปลความ ตีความ และคาดคะเน

1.3 การนำไปใช้ (Application) เป็นการนำเอาวิธีการทฤษฎี และแนวคิดต่างๆไปใช้

1.4 การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นขั้นที่บุคคลมีความสามารถ และมีทักษะการจำแนกเรื่องราวที่สมบูรณ์ออกเป็นส่วนย่อย และมองเห็นความสัมพันธ์อย่างแน่ชัดระหว่าง ส่วน

ประกอบเหล่านั้น รวมทั้งมองเห็นการผสมผสานระหว่างส่วนประกอบ ที่รวมกันเป็นปัญหาหรือสถานการณ์อย่างหนึ่งอย่างใด

1.5 การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถของบุคคลในการรวบรวมส่วนย่อยต่างๆ เข้าเป็นส่วนรวมที่มีโครงสร้างใหม่ มีความชัดเจน และมีคุณภาพสูงการประเมินผล (Evaluation) เป็นความสามารถของบุคคลในการรวบรวมส่วนย่อยต่างๆโดยมีกฎเกณฑ์ และมาตรฐานเป็นเครื่องช่วยประกอบการวินิจฉัย ซึ่งกฎเกณฑ์ที่ใช้ช่วยประเมินค่านั้น อาจเป็นกฎเกณฑ์ที่สร้างขึ้นหรือมีอยู่แล้วก็ได้

2. ด้านจิตพิสัย (Affective domain) พฤติกรรมด้านนี้หมายถึง ความสนใจความรู้สึกท่าทีความชอบในการให้คุณค่าหรือปรับปรุงค่านิยมที่ยึดถืออยู่ เป็นพฤติกรรมที่ยากแก่การอธิบาย เพราะเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของคน การเกิดพฤติกรรมด้านนี้แบ่งเป็น ขั้นตอนดังนี้

2.1 การรับรู้หรือการให้ความสนใจ (Receiving or attending) เป็นขั้นที่บุคคลถูกกระตุ้นให้ทราบว่ามีเหตุการณ์ หรือสิ่งเร้าบางอย่างเกิดขึ้น และบุคคลนั้นมีความยินดี หรือมีภาวะจิตใจพร้อมที่จะรับ หรือให้ความพอใจกับสิ่งเร้า นั้น ในการยอมรับนี้ประกอบด้วย ความตระหนักให้อุทิศ ความยินดีที่จะรับหรือเลือกรับ

2.2 การตอบสนอง (Responding) เป็นขั้นที่บุคคลถูกใจให้เกิดความรู้สึกผูกมัดต่อสิ่งเร้า เป็นเหตุให้บุคคลพยายามทำปฏิกิริยาตอบสนอง พฤติกรรมขั้นนี้ประกอบไปด้วยการ ยินยอม ความเต็มใจ และพอใจที่จะตอบสนอง

2.3 การให้ค่านิยม (Valuing) เป็นขั้นที่บุคคลมีปฏิกิริยา ซึ่งแสดงว่ายอมรับว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า สำหรับตัวเขา และนำไปพัฒนาให้เป็นของตนเองอย่างแท้จริง พฤติกรรมในขั้นนี้ส่วนมากใช้คำว่า “ค่านิยม”

2.4 การจัดกลุ่มค่านิยม (Organization) เป็นขั้นที่บุคคลจัดระบบของค่านิยมต่างๆ ให้เข้ากลุ่มโดยพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของค่านิยมเหล่านั้น ในการจัดกลุ่มนี้ประกอบด้วย การสร้างแนวคิดเกี่ยวกับค่านิยม และการจัดระบบค่านิยม

2.5 การเสริมสร้างลักษณะนิสัย (Characterization by a value) เป็นขั้นที่เกิดจากการที่บุคคล มีค่านิยมอย่างเป็นระบบ คุณค่าภายในจิตใจมีความคงเส้นคงวาแน่นอน ปฏิบัติมาจนเป็นการกระทำอย่างอัตโนมัติ ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใด เขาก็จะแสดงพฤติกรรมเหล่านี้เป็นลักษณะตัวเองอย่างสม่ำเสมอ

3. พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ (Psychomotor) เป็นพฤติกรรมที่ใช้ความสามารถในการแสดงออกของร่างกาย ซึ่งรวมถึงการปฏิบัติในโอกาสต่อไป พฤติกรรมด้านนี้เป็นพฤติกรรมด้านสุดท้าย ซึ่งต้องอาศัยพฤติกรรมด้านพุทธิปัญญาหรือความรู้ ความคิด และพฤติกรรมด้านทัศนคติเป็นส่วนประกอบ เป็นพฤติกรรมที่สามารถจะประเมินได้ง่าย แต่กระบวนการที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมนี้ต้องอาศัยเวลา และการตัดสินใจหลายขั้นตอน

การสอนเรื่องเพศศึกษาเป็นหลักการอันหนึ่งที่จะสอนให้บุคคลเรียนรู้ให้เกิดความเข้าใจ ตระหนัก และปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนความคิดเห็น และการลงมือปฏิบัติจริงๆ ตามความคิดเห็นที่ว่า การเรียนเป็นกิจกรรมอันหนึ่งที่จะทำให้บุคคลเปลี่ยนแปลง ไปภายหลังได้ เพราะได้เรียนรู้บางสิ่งบางอย่างเราจึงเพิ่มเติม หรือเปลี่ยนแปลงความรู้ที่มีอยู่เก่า กระทำหรือดำเนินกิจกรรมบางอย่างผิดจากแต่ก่อน หรือเปลี่ยนเจตคติความคิดเห็นในบางเรื่อง (สุชา จันทน์เอม, 2539)

เพราะฉะนั้นในเรื่องเพศ เนื่องจากนักเรียนได้เรียนรู้ได้จัดระบบความคิดความเชื่อเรื่องเพศศึกษามาแล้วจากครอบครัว คนใกล้ชิด เพื่อน จากสภาพแวดล้อม เช่น สื่อต่างๆ สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และตัวแบบในสังคม เป็นต้น ดังนั้นนักเรียนจึงมีความเชื่อเป็นของตนเอง กิจกรรมการเรียนรู้จึงต้องอยู่บนพื้นฐานของการยอมรับนับถือประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ซึ่งกระบวนการที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเท่านั้น จึงจะนำไปสู่การเรียนรู้เพศศึกษาที่เหมาะสมได้ (อัมพร เบญจพลพิทักษ์, 2545) และในการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทิศนา ขมมณี (2545:145) ได้แสดงไว้ว่าหลักในการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเน้นการบูรณาการจะก่อให้เกิดการเชื่อมโยงสัมพันธ์กับชีวิตจริง และความเป็นจริง สามารถทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การแก้ไขปัญหาโดยใช้ความรู้หลายๆด้านประกอบกัน และช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทั้งทางด้าน ความรู้ ทักษะ และเจตคติไปพร้อมกัน หลักในการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง การจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัว (Active participation) ทั้งทางด้านกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมในกิจกรรม หรือกระบวนการเรียนรู้โดยมีบทบาท ดังกล่าวมากกว่าผู้สอน ตัวย่อของการจัดการเรียนการสอนแบบนี้

1. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม กระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัวทางกาย คือผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายทำกิจกรรมต่างๆ ทำให้ร่างกายหรือประสาทการรับรู้ตื่นตัวพร้อมที่จะเรียนรู้

2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม กระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัวทางสติปัญญา คือผู้เรียนมีการเคลื่อนไหวทางสติปัญญาหรือสมอง คือ ได้คิด ได้ทำ โดยใช้ความคิดเป็นการใช้สติปัญญาของตนสร้างความหมาย ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้
3. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม กระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัวทางอารมณ์หรือความรู้สึก คือ กิจกรรมการเรียนรู้มีส่วนทำให้อารมณ์ของผู้เรียนตื่นตัว หรือกล่าวง่าย ๆ คือการเกิดอารมณ์ความรู้สึกต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเองมากขึ้น
4. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม / กระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัวทางสังคม คือ ผู้เรียนได้มีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นและสิ่งรอบๆตัว เกิดการตื่นตัวทางสังคมอันจะเป็นปัจจัย ช่วยให้สามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้น
5. บทบาทการมีส่วนร่วมในกิจกรรม / กระบวนการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้านของผู้เรียนมีมากกว่าผู้สอน
6. จำนวนผู้เรียนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรม / กระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัว มีเป็นส่วนใหญ่ (ข้อนี้จำเป็นต้องใช้เป็นข้อบ่งชี้ด้วย เนื่องจากสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยทั่วไปนั้น มีลักษณะเป็นชั้นเรียนที่มีจำนวนผู้เรียนเป็นจำนวนมาก หากชั้นเรียน 30 คนมีนักเรียนที่ตื่นตัวเพียง 5 คนก็คงไม่สามารถนับได้ว่า การเรียนการสอนของชั้นนั้นเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง)

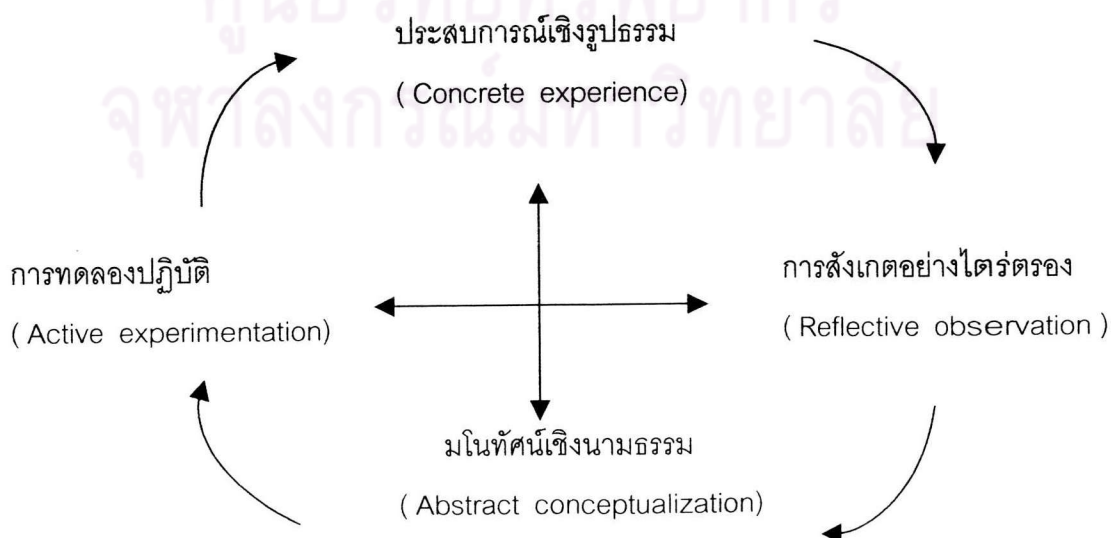
ในปัจจุบันพบว่าการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แบบผู้เรียนมีส่วนร่วม (Participatory learning) เป็นการเรียนรู้ที่ Dr.D.J.Nicol นักฝึกวิชาการการเรียนการสอน และนักฝึกอบรมเชื่อว่าเป็นรูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาบุคคลทั้งทางด้านความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมปฏิบัติได้ดีที่สุด (กรมสุขภาพจิต, 2542) โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential learning) ของ Kolb ได้มีนักการศึกษา และนักฝึกอบรมได้นำรูปแบบนี้ไปใช้ในการสอนในห้องเรียนทั้งระดับมัธยม และอุดมศึกษา ตลอดจนจนการจัดการศึกษาในผู้ใหญ่ และฝึกอบรมในงานอาชีพต่างๆ เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม (Active learning) และยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้นมีในหลายชื่อ เช่น Experiential learning , Prior learning และ Participatory learning

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory learning) เป็นการเรียนรู้ที่ Dr.D.J.Nicol นักฝึกวิชาการเรียนการสอนและนักฝึกอบรมเชื่อว่าเป็นรูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาบุคคลทั้งทางด้าน ความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมปฏิบัติได้ดีที่สุด ผ่านการสังเคราะห์จากผลวิเคราะห์ของการศึกษาวิจัยรูปแบบการเรียนรู้หลายรูปแบบ ที่เรียกว่า Meta analysis

จนได้โครงสร้างพื้นฐานของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมซึ่งประกอบด้วย วงจรการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ผสมผสานกับกระบวนการกลุ่ม (Group process) เพราะในแต่ละองค์ประกอบของวงจรการเรียนรู้เชิงประสบการณ์นั้น ผู้เรียนทุกคนซึ่งมีประสบการณ์ติดตัวมาจะสามารถใช้ประสบการณ์ของตนให้เกิดประโยชน์สูงสุด หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนทดลองใช้ความรู้ที่เรียนมาไปสู่การปฏิบัติได้ดั่งนั้น ต้องผ่านกระบวนการกลุ่ม

ดั่งที่ทศนา แชมณี (2537) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการทำงานกลุ่มว่า มนุษย์ทุกคนมีความจำกัดในเรื่องพลังมีความแตกต่างทางสติปัญญา และต้องพึ่งพาผู้อื่น ฉะนั้นการให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ซึ่งกันและกัน และช่วยกันทำในสิ่งที่ยากหรือไม่เคยทำมาก่อนได้ด้วยความมั่นใจ กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพนั้นมีความสำคัญ ดั่งนี้นักวิชาการการศึกษา หรือนักฝึกอบรมจึงได้แสวงหาวิธีการถ่ายทอด การจัดการเรียนการสอนรูปแบบต่างๆ โดยศึกษาวิธีการเรียนรู้ของบุคคล และจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบการสอนวิธีหนึ่งที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีองค์ประกอบดังที่กล่าวคือ

1. การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential learning) ในทศวรรษที่ 80 ได้มีการพัฒนาการเรียนรู้ (Learning process) รูปแบบใหม่ เรียกว่า การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential learning) ซึ่ง David A. Kolb ได้เสนอว่าประสบการณ์เป็นแหล่งของการเรียนรู้และการพัฒนา Kolb ได้เสนอว่าประสบการณ์เป็นแหล่งของการเรียนรู้และการพัฒนา Kolb's model เป็นวงจรของการเรียนรู้ การได้รับความรู้ ทักษะ และทักษะจะอยู่ในกระบวนการ 4 องค์ประกอบของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ดังนี้ 1 ประสบการณ์เชิงรูปธรรม (Concrete experience) การสังเกตอย่างไตร่ตรอง (Reflective observation) มโนทัศน์เชิงนามธรรม (Abstract conceptualization) และการทดลองปฏิบัติ (Active experimentation)

ตามแนวความคิดของ Kolb มุ่งสอนให้ผู้เรียน เรียนเพื่อเรียนรู้ (learn to learn) เนื่องจากจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ คือ บุคคลได้พัฒนาความสามารถจากองค์ประกอบหลักทั้ง 4 ประการซึ่งจะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดสิ่งต่อไปนี้

ประการแรกองค์ประกอบที่เป็นประสบการณ์ ผู้สอนจะพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียน ซึ่งมีประสบการณ์ ได้นำประสบการณ์ของตนเองออกมาใช้ในการเรียนรู้ และสามารถแบ่งปัน ประสบการณ์ของตนเองที่มีให้แก่เพื่อนๆ ที่อาจมีประสบการณ์ที่เหมือนหรือต่างไปจากตนเองได้ ยิ่งขึ้นอยู่กับการใช้กระบวนการกลุ่มของผู้สอน การที่ผู้สอนพยายามให้ผู้เรียนได้ดึงประสบการณ์มาใช้ในการอบรมจะทำให้เกิดประโยชน์ทั้งผู้สอน และผู้เรียนดังนี้

ผู้เรียน การที่ผู้เรียนได้ดึงประสบการณ์ของตัวเองออกมานำเสนอร่วมกับเพื่อนๆ จะทำให้ผู้เรียนรู้สึกได้ว่าตัวเองได้มีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกคนหนึ่ง มีความสำคัญที่มีคนฟังเรื่องราวของตนเอง และได้มีโอกาสรับรู้เรื่องของคนอื่น ซึ่งจะทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้น ทำให้สัมพันธภาพในกลุ่มผู้เรียนเป็นไปด้วยดี

ผู้สอน ไม่ต้องเสียเวลาในการอธิบาย หรือยกตัวอย่างให้ผู้เรียนฟัง เพียงแต่ใช้เวลาเล็กน้อยกระตุ้นให้นักเรียนได้เล่าประสบการณ์ของตนเอง ผู้สอนอาจใช้ใบชี้แจงกำหนดกิจกรรมของผู้เรียนในการนำเสนอประสบการณ์ ในกรณีที่ผู้เรียนไม่มีประสบการณ์ในเรื่องที่จะสอน หรือมีน้อย ผู้สอนอาจยกกรณีตัวอย่าง หรือสถานการณ์ก็ได้

ประการที่สองคือการสะท้อนและอภิปราย (Reflection and discussion) เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ผู้เรียนจะได้แสดงความคิดเห็น และความรู้สึกของตนเองแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดประเด็นการวิเคราะห์ วิจัย ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ถึงความคิดเห็น หรือความรู้สึกของคนอื่นที่ต่างไปจากของตนเอง จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างขึ้น และผลของความคิดเห็น หรือการอภิปราย จะทำให้ได้ข้อสรุปที่หลากหลาย หรือมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ขณะทำกลุ่มผู้เรียนจะได้เรียนรู้ถึงการทำงานเป็นทีม บทบาทสมาชิกที่ดีที่จะทำให้งานสำเร็จ การควบคุมตนเองและการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น องค์ประกอบจะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทั้งด้านความรู้ และเจตคติในเรื่องที่อภิปราย

ประการที่สาม คือความคิดรวบยอด (Concept) เป็นองค์ประกอบที่ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชา หรือเป็นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย เกิดได้หลายทางเช่น จากการบรรยายของผู้สอน การมอบหมายให้อ่านเอกสาร ตำรา หรือได้จากการสะท้อนความคิดเห็น และอภิปรายในองค์ประกอบที่ 2 โดยผู้สอนอาจสรุปความคิดรวบยอดให้ จากการอภิปราย และการนำเสนอของผู้เรียน แต่ละกลุ่ม ผู้เรียนจะเข้าใจและเกิดความคิดรวบยอด ซึ่งความคิดรวบยอดนี้จะส่งผลไปถึงการ

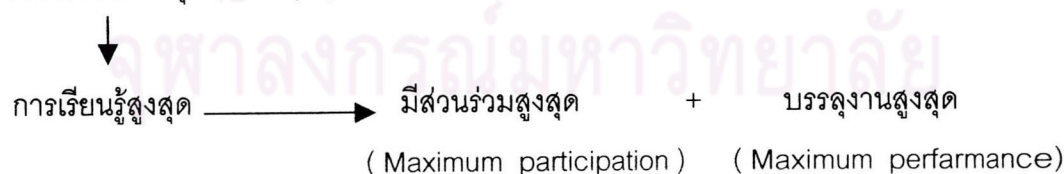
เปลี่ยนแปลงเจตคติ หรือความเข้าใจในเนื้อหาขั้นตอนของการฝึกทักษะต่างๆ ที่ช่วยทำให้ผู้เรียนปฏิบัติได้ง่ายขึ้น

และประการสุดท้ายคือ การทดลองและประยุกต์แนวคิด (Experimentation / Application) เป็นองค์ประกอบที่ผู้เรียนได้ทดลองใช้ความคิดรวบยอดในรูปแบบต่างๆ เช่น การแสดงความคิดเห็น การสนทนา การเล่นเกมบทบาทสมมติ ฯลฯ หรือเป็นการแสดงของผลสำเร็จของการเรียนรู้ในองค์ประกอบที่ 1-3 ผู้สอนสามารถใช้กิจกรรมในองค์ประกอบนี้ ในการประเมินผล การเรียนการสอนได้

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมนี้ จำเป็นต้องจัดกิจกรรมให้ครบทั้ง 4 องค์ประกอบ องค์ประกอบทั้ง 4 มีความสัมพันธ์เป็นไปอย่างพลวัต (Dynamic) เกี่ยวข้องมีผลถึงกันหมด ผู้สอนจะเริ่มจากจุดใดก่อนก็ได้ ส่วนใหญ่จะเริ่มจากประสบการณ์ หรือความคิดรวบยอด ซึ่งทั้งสององค์ประกอบจะช่วยให้ผู้เรียนได้ดึงข้อมูลเก่า หรือรับข้อมูลใหม่บางส่วนก่อนเพื่อนำไปสู่การอภิปราย และการประยุกต์ใช้ ระยะเวลาของแต่ละองค์ประกอบไม่จำเป็นต้องเท่ากัน ผู้สอนจัดได้ตามความเหมาะสมของกิจกรรมในแต่ละองค์ประกอบ เช่น ถ้าเนื้อหาที่สำคัญมากก็อาจใช้เวลามาก หรือถ้าผู้สอนมีประเด็นในการอภิปรายที่สำคัญและมาก ก็อาจใช้เวลาในการอภิปรายมากกว่าส่วนขององค์ประกอบความคิดรวบยอด

2. การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (Group process) การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (Group process) เป็นการเรียนรู้พื้นฐานที่สำคัญ อีกอย่างหนึ่งซึ่งเมื่อประกอบไปกับการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential learning) กระบวนการกลุ่มจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมสูงสุด และทำให้บรรลุงานสูงสุด

กระบวนการกลุ่ม (Group process)

การมีส่วนร่วมสูงสุด (Maximum participation) ของผู้เรียน ขึ้นอยู่กับการออกแบบกลุ่ม ซึ่งมีตั้งแต่กลุ่มเล็กที่สุดคือ 2 คน จนกระทั่งกลุ่มใหญ่ กลุ่มแต่ละประเภทมีข้อดี และข้อจำกัดต่างกัน ผู้เรียนทุกคนควรมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมของแต่ละองค์ประกอบ ฉะนั้นผู้สอนจึงต้องพิจารณาตามจำนวนผู้เรียน

บรรลุงานสูงสุด (Maximum performance) ถึงแม้ว่าผู้สอนจะออกแบบกลุ่มให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมแล้วก็ตาม แต่สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่จะทำให้กลุ่มผู้เรียนบรรลุงานสูงสุดได้คือ การออกแบบงาน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ผู้สอนจะต้องจัดทำเป็นใบงานที่กำหนดให้กลุ่มผู้เรียนทำกิจกรรมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในแผนการสอน

การออกแบบกลุ่มเพื่อการมีส่วนร่วมสูงสุด ผู้สอนต้องพิจารณาออกแบบกลุ่มให้เหมาะสมกับผู้เรียน และกิจกรรมในแต่ละ องค์ประกอบกับการเรียนรู้ กลุ่มแต่ละประเภท มีข้อบ่งชี้ และข้อจำกัดดังต่อไปนี้

ประเภทกลุ่ม

กลุ่ม 2 คน (Pair group)

ลักษณะกิจกรรมกลุ่ม ผู้เรียนจับคู่ทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

ข้อบ่งชี้ ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น นำเสนอประสบการณ์ หรือฝึกปฏิบัติโดยทำพร้อมๆกันใช้เวลาไม่มาก

ข้อจำกัด ขาดความหลากหลายทางความคิด และประสบการณ์ เพราะเป็นการแลกเปลี่ยนกันเพียง 2 คน

กลุ่ม 3 คน (Triad group)

ลักษณะกิจกรรมกลุ่ม ผู้เรียนจับกลุ่ม 3 คนแต่ละคนมีบทบาทที่ชัดเจนอาจหมุนเวียนบทบาทกันได้

ข้อบ่งชี้ ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตามบทบาท และสามารถเรียนรู้ได้ครบทุกบทบาท

ข้อจำกัด ขาดความหลากหลายและความกระฉับกระชวยไปบ้างอาจใช้เวลามากในการสลับบทบาท

กลุ่มย่อยระดมสมอง (Buzz group)

ลักษณะกิจกรรมกลุ่ม เป็นการรวมกลุ่ม 3-4 คน ใช้วิธีร่วมง่ายๆ เช่น นั่งใกล้กันก็หันหน้าเข้าหากัน เพื่อแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

ข้อบ่งชี้ ผู้เรียนแต่ละกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกันในระยะเวลาสั้นๆ โดยไม่ต้องการข้อสรุป หรือข้อสรุปไม่ลึกซึ้งมากนัก

ข้อจำกัด ขาดความลึกซึ้ง เพราะไม่มีการอภิปรายกันมากหรือลึกซึ้ง

กลุ่มเล็ก (Small group)

ลักษณะกิจกรรมกลุ่ม เป็นการจัดกลุ่ม 5 – 6 คน ทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย จนลุล่วง

ข้อบ่งชี้ ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและอภิปรายอย่างลึกซึ้งจนได้ข้อสรุป

ข้อจำกัด ใช้เวลามาก ถ้ามีการกำหนดบทบาททุกคนจะมีส่วนร่วมตามบทบาทที่กำหนด แต่ถ้าไม่มี บางคนอาจมีส่วนร่วมน้อย

สรุป

1. ความยากง่ายของการมีส่วนร่วม กลุ่ม 2 คนมีส่วนร่วมได้มากกว่ากลุ่มอื่นๆ
2. ความลึกซึ้งของการแสดงความคิดเห็น หรือผลงานกลุ่มเล็ก สมาชิกจะแสดงความคิดเห็นได้ลึกซึ้งกว่ากลุ่มที่มีขนาดเล็กลงมา
3. การจัดสรรบทบาทของผู้เรียนในการเข้ากลุ่มแต่ละประเภท โดยไม่มีการกำหนดบทบาทในกลุ่ม 2 คน / กลุ่มย่อยระดมสมองและกลุ่มใหญ่ มีการกำหนดบทบาทในกลุ่ม 3 คน และกลุ่มเล็ก

การออกแบบงานเพื่อบรรลุงานสูงสุด

จากประเภทของกลุ่มทั้งกลุ่มพื้นฐาน และกลุ่มที่ประยุกต์จากกลุ่มพื้นฐานจะเห็นได้ว่า แม้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมได้มาก แต่ก็ยังมีข้อจำกัดอยู่บ้าง เช่น ต้องใช้เวลามากความลึกซึ้งหรือความหลากหลายในประเด็นการอภิปราย สิ่งเหล่านี้เป็นหัวใจสำคัญของการบรรลุงานสูงสุด ผู้เรียนสามารถกำหนดได้จากการออกแบบงาน ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญของการกำหนดงาน 3 ประการคือ

1. การกำหนดกิจกรรมที่ชัดเจนว่าจะให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มอย่างไร เพื่อทำอะไร ใช้เวลานานน้อยแค่ไหน เมื่อบรรลุงานแล้วจะให้ทำอะไรต่อ เช่น เตรียมเสนอผลหน้าชั้น
2. การกำหนดบทบาทของกลุ่ม หรือสมาชิกให้ชัดเจน โดยทั่วไปกำหนดบทบาทในกลุ่มย่อยควรให้แต่ละกลุ่มมีบทบาทที่แตกต่างกัน เมื่อนำมารวมกลุ่มใหญ่จะเกิดการขยายการเรียนรู้ ทำให้ใช้เวลาน้อยในการเรียนรู้ไม่น่าเบื่อ การกำหนดบทบาท แต่ละกลุ่มให้ทำกิจกรรมยังรวมถึงการกำหนดบทบาทของสมาชิกในกลุ่มด้วย
3. กำหนดโครงสร้างของงานที่ชัดเจน บอกรายละเอียดของกิจกรรมและบทบาทโดยทำเป็นกำหนดงานที่ผู้สอนแจ้งแก่ผู้เรียน หรือทำเป็นใบงานมอบให้กลุ่ม โดยจัดทำเป็นใบงานหรือใบชี้แจง

3.1 ใบงาน เป็นข้อความกำหนดงานที่มีรายละเอียด เพื่อให้ผู้เรียนส่วนใหญ่จะทำงานในกลุ่มเล็กหรือกลุ่มย่อยระดมสมองทำงานกลุ่มได้สำเร็จ ผลงานที่ได้จากการทำงานตามที่กำหนดในใบงานจะเป็นข้อสรุปที่มีความลึกซึ้ง เป็นไปตามประเด็นที่ผู้สอนต้องการ ใบงานใช้มากในกิจกรรมของประกอบสะท้อน / อภิปราย และการทดลอง / การประยุกต์แนวคิดและมีผลอย่างมากต่อการที่ ผู้เรียนจะทำงานได้สำเร็จในเวลาที่กำหนด และตรงตามวัตถุประสงค์

3.2 ใบชี้แจง เป็นคำชี้แจงในการทำกิจกรรมกลุ่ม มีรายละเอียดไม่มากนักจึงไม่จำเป็นต้องจัดทำเป็นใบงาน ผู้สอนอาจเขียนกระดาษ หรือแผ่นใสให้ผู้เรียนอ่านพร้อมกัน ใช้มากในกิจกรรมขององค์ประกอบประสบการณ์ หรือการประยุกต์แนวคิดใบชี้แจงที่ดี ควรมีลักษณะ สั้น กระชับ ได้ใจความ และกำหนดกิจกรรมตรงกับองค์ประกอบ เช่น ให้ผู้เรียนได้นำเสนอประสบการณ์ หรือได้ประยุกต์ความคิดรวบยอด

สรุปได้ว่าเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ดังกล่าว เนื้อหาหลักสูตรเพศศึกษา จึงควรมีการบูรณาการ นำสาระที่มีความเกี่ยวข้องกันมาสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องเดียวกันให้เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย มีกระบวนการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดี และมีการพัฒนาพฤติกรรม สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหา และใช้ดำรงชีวิตในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เท่าที่ผู้วิจัยได้สำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนเรื่องเพศศึกษา ซึ่งสามารถสนับสนุนสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางเพศของวัยรุ่นได้ว่า เป็นวัยที่อยากรู้อยากลอง และต้องการความรู้เรื่องเพศ (สุชา จันทรเอม, 2528) ให้เห็นได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ นิยม ฉิมตระกูล (2518), พิเชฐ ศรีวรกุล (2518), สรราญ เพชรจอม (2518) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในส่วนกลางที่มีต่อการที่จะจัดให้มีการสอนเพศศึกษาร่วมกันเป็นโครงการโดยใช้กลุ่มตัวอย่างแตกต่างกัน” กล่าวคือ นิยม ฉิมตระกูล ใช้กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสาธิต พิเชฐ ศรีวรกุล ใช้กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนรัฐบาล และสรราญ เพชรจอมใช้กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนราษฎร์

ได้สรุปผลการวิจัยสอดคล้องกันว่าเยาวชนมีความต้องการความรู้จากการสอนเพศศึกษามาก ซึ่งเห็นความสำคัญ และมีทัศนคติที่ดีต่อการที่จะจัดให้มีการสอนเพศศึกษา และผลการศึกษเกี่ยวกับทัศนคติต่อการจัดให้มีการสอนเรื่องเพศศึกษาของ พิเชฐ ศรีวรกุล(2518), เทพพนม

เมืองแมน (2518), วาสนา ศิลากร (2520), อาภาพร สุขาวงษ์ (2520), จงกล นาหิรัญ (2525), ปรียา อันตระกูล (2532) ก็ได้ผลการวิจัยเช่นเดียวกันว่า นักเรียนมีความต้องการการจัดให้มีการสอนเรื่องเพศศึกษา และมีทัศนคติที่ดีต่อการจัดให้มีการสอนเพศศึกษา เช่นกัน ในทำนองเดียวกันในต่างประเทศ Henry John Gurney, 1966 (อ้างถึงในปรียา อันตระกูล:2523) ได้ทำการศึกษาสัมภาษณ์เรื่องเพศศึกษา ประชากร 6 อาชีพ ได้แก่ ผู้ทำงานด้านแพทย์ นักการศึกษาระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา นักสังคมสงเคราะห์ นักกฎหมาย และเสมียนพนักงานโดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้เห็นถึงค่านิยมในการสอนเพศศึกษา ก็ได้ผลเดียวคือทุกกลุ่มวิชาชีพก็เห็นความจำเป็นของการสอนเพศศึกษา และต้องการให้มีการสอนเพศศึกษาแก่เด็กนักเรียน จึงพอสรุปผลได้ว่าคนส่วนใหญ่ เริ่มยอมรับและมีทัศนคติที่ดีต่อการสอนเพศศึกษา

ซึ่งจากการค้นคว้าศึกษางานวิจัยในด้านทัศนคติข้างต้น ก็ยังสามารถทราบได้อีกว่าเยาวชนส่วนใหญ่ก็ยังมีความรู้ในเรื่องเพศศึกษาน้อย และยังมีความเห็นว่าโรงเรียนเป็นสถานที่เหมาะสมที่สุด เช่นเดียวกับ Henry John Gurney ที่เห็นว่าโรงเรียนควรจะเป็นผู้รับผิดชอบในการสอนเพศศึกษา และครูมีความเหมาะสมควรจะเป็นผู้สอนเพศศึกษา ส่วนในเรื่องของความต้องการใน เนื้อหา ที่เยาวชนสนใจ และมีความต้องการให้สอน ในแต่ละงานวิจัย ก็พบหัวข้อที่มีความใกล้เคียงกัน ได้แก่หัวข้อนี้ความแตกต่างของเพศ การทำงานของอวัยวะสืบพันธุ์ ความต้องการทางเพศ การคบเพื่อนระหว่างเพศ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การคุมกำเนิด การทำแท้ง การวางแผนครอบครัว และการวางแผนครอบครัว แต่ที่สำคัญพบว่า หัวข้อ “ความต้องการทางเพศ” เป็นหัวข้อที่มีความต้องการอยู่ในระดับต้นๆ และแทบทุกงานวิจัย วูดี้ (Woody (1973), ปรียา อันตระกูล (2532), คันสนีย์ วงศาโรจน์ (2537), เสนีย์ วงศาโรจน์ (2537), ชาติ แจ่มนุษ (2538) ซึ่งก็ตรงตามพัฒนาการทางเพศของวัยรุ่น ที่เป็นช่วงที่มีแรงขับทางเพศสูง (สุชา จันทรโธม, 2528) ในด้านทัศนคติความคิดเห็นต่อเรื่องการสอนเพศศึกษานี้ก็มีผู้ทำการศึกษาในส่วนของครูผู้สอน ซึ่งกลุ่มคนส่วนใหญ่ก็คิดเห็นว่ามีเหมาะสมที่สุดในการสอนเพศศึกษา ก็ได้ผลไปในแนวทางเช่นเดียวกัน คือครูก็มีความคิดเห็นว่าการสอนเพศศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ และสนับสนุนการสอนเพศศึกษาในโรงเรียน สุรางค์ศรี เผ่าสวัสดิ์ (2513) และบุหงา สัมปชชิต (2531) แต่สภาพการเรียนการสอนเพศศึกษา และเนื้อหาการสอนเพศศึกษา ในโรงเรียนทำให้ทราบถึงสภาพในความเป็นจริง บางส่วนในการสอนเพศศึกษาได้ว่ามีสภาพปัญหาในการเรียนการสอนอย่างไร พบว่าสัญญา เรืองถาวรกุล (2539) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอน เพศศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยสรุปว่า

1. ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตร ใช้วิธีการสอนแบบผสมผสานกัน แต่มีปัญหาในการสอนบางเรื่องเนื่องจากไม่กล้าสอน ได้แก่ การสืบพันธุ์ ความผิดปกติทางเพศ และความสัมพันธ์ระหว่างเพศ
2. ครูผู้สอนใช้สื่อประกอบการสอนสอดคล้องกับเนื้อหา ได้แก่ รูปภาพ หนังสือเรียน วิดิทัศน์ และสไลด์ แต่สื่อการสอนที่มีอยู่มักจะไม่ทันสมัย และขาดแคลน
3. ครูผู้สอนมีการวัดและประเมินผลเป็นระยะๆ โดยการทดสอบ และสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงการเรียนการสอน
4. การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเพศศึกษาในหนังสือเรียน และหนังสืออ่านเพิ่มเติมส่วนใหญ่จะเป็นร้อยละ ด้านสาระความรู้ มีภาพประกอบ
5. เนื้อหาเกี่ยวกับเพศศึกษาในหนังสือเรียนส่วนใหญ่จะเน้นด้านชีววิทยาเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น ด้านจิตวิทยาเรื่องการปรับตัวทางเพศ และด้านสังคมวิทยาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพศ ส่วนหนังสืออ่านเพิ่มเติมจะเน้นด้านชีววิทยา เรื่องการตั้งครรรภ์ และการคลอด

ในต่างประเทศ ก็มีผู้ศึกษาสภาพการเรียนการสอนเพศศึกษา และวิเคราะห์เนื้อหาการสอนเพศศึกษา ในโรงเรียน คือ Ira L. Reiss, 1967 (อ้างถึงในสัญญา เรื่องถาวรกุล:2539) ก็ได้ข้อสรุป ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ได้ศึกษาเรื่องปัญหาเกี่ยวกับการสอนเพศศึกษาในโรงเรียนรัฐบาล ในสหรัฐอเมริกาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัญหาในการสอนเพศศึกษาของโรงเรียนในสหรัฐอเมริกา พบว่า ปัจจัยที่จะสอนเพศศึกษาให้สำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับบิดา มารดา ครู ตลอดจนองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้อง บิดามารดาของเด็กจะต้องทัศนคติที่ดีต่อเรื่องเพศศึกษา ครูที่ทำการสอนจะต้องได้รับการอบรมในด้านจิตวิทยา มานุษยวิทยา สังคมวิทยา เป็นต้นและได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะสำคัญของโครงการเพศศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลไว้ ดังนี้

1. หลักสูตรเพศศึกษาควรเน้นในเรื่องศีลธรรม ตลอดจนวิธีการดำเนินชีวิตครอบครัว
2. เน้นด้านสรีระวิทยาทางเพศ
3. ควรจัดสอนแยกเป็นวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ
4. ครูที่สอนควรได้รับการฝึกฝนอบรมให้มีความรู้เรื่องเพศศึกษาอย่างถูกต้อง
5. การสอนเพศศึกษานอกจากจะสอนในระดับโรงเรียนแล้ว ควรจะให้มีการสอนในระดับ

มหาวิทยาลัยด้วย

และยุพิน รุ่งแจ้ง (2533) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์สภาพการจัดหลักสูตรเพศศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ” โดยใช้แบบวิเคราะห์ และแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นแบบเรียน คู่มือครู หนังสืออ่านประกอบ จำนวน 1,045 เล่ม ครู และนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ในด้านวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวกับเพศศึกษามีระบุไว้เฉพาะในหนังสือคู่มือครู และหนังสืออ่านประกอบ ส่วนในหนังสือเรียนไม่ได้ระบุไว้

วัตถุประสงค์ในหลักสูตรครอบคลุมวัตถุประสงค์จากกรอบที่พัฒนาขึ้นทั้ง 4 ด้าน โดยเน้นหนักด้านจิตวิทยา สังคมวิทยา สุขวิทยา และชีววิทยาตามลำดับ ในส่วนของเนื้อหาวิชาเพศศึกษาพบผลเช่นเดียวกันกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านวัตถุประสงค์ สำหรับวิชาที่พบว่ามีเพศศึกษาปรากฏอยู่ได้แก่ วิชาสุขศึกษา วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ คหกรรมศาสตร์ และแนะแนว สำหรับกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาเพศศึกษานั้นระบุไว้เฉพาะคู่มือครู เช่นเดียวกับวิธีวัดและประเมินผลเพศศึกษา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากครูผู้สอนเพศศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่สอนได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยสอนเนื้อหาครบทั้ง 4 ด้าน วิธีสอนที่ครูส่วนใหญ่ใช้ ได้แก่ การอภิปรายซักถาม การบรรยายประกอบภาพสไลด์ การรายงานและชมภาพยนตร์ ตามลำดับ ส่วนวิธีการวัดผลครูใช้หลายวิธีประกอบกัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากนักเรียนพบว่า บรรลุผลการเรียนตามวัตถุประสงค์ทุกด้านในระดับปานกลาง และได้เรียนรู้เนื้อหาเพศศึกษาในระดับปานกลาง

จากการศึกษาถึงสภาพการเรียนการสอนเพศศึกษา จึงควรคำนึงถึงสภาพการปัจจัยต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการเรียนด้วย ในการเรียนการสอนสภาพการเรียนการสอนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง จะเห็นได้ว่า การเรียนรู้ที่มีการจัดสภาพการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบต่างๆ ทำการเรียนการสอนนั้นโดยมากจะประสบผลสัมฤทธิ์ เช่น เกษม ศรีพงศ์ (2521) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการสอนวิชาเพศศึกษา โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปกับการสอนตามปกติ ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สุนทรทิพย์ พลปรีชา (2526) ทำการทดลองใช้บทเรียนโปรแกรมเพศศึกษาเรื่อง “ชีวิตสมรส” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จิราพร มงคลประเสริฐ (2539) ได้ศึกษาผลของการใช้แผนการสอนเพศศึกษาต่อความรู้ เจตคติและสุขปฏิบัติทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และนรลักษณ์ เอื้อกิจ (2541) ได้ศึกษาเรื่อง “ประสิทธิผลของโปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิต ต่อพฤติกรรมการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร”

พบว่าการจัดสภาพการเรียนการสอนที่ทุกงานวิจัย ประสบผลสัมฤทธิ์มากกว่าการเรียนการสอนที่ไม่ได้มีการจัดสภาพการเรียนการสอนทั้งสิ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดว่าการสอนเพศศึกษาให้ประสบผลสำเร็จนั้น จำเป็นต้องมีการจัดสภาพการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ คือการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม เนื่องจากสภาพการเรียนการสอน มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ทำให้ผู้เรียนมีการตื่นตัวตลอดเวลา และเนื้อหาหลักสูตรควรจะเหมาะสมกับพัฒนาการช่วงวัย เป็นส่วนที่เด็กมีความต้องการ สนใจใคร่รู้ และนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ตลอดจนถึงการสอนก็จะต้องมีความหลากหลาย ทันสมัย สามารถสื่อให้ได้ความหมายตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ส่วนการประเมินก็ต้องประเมินในส่วนที่เป็นความรู้ ความเข้าใจ และประเมินถึงเจตคติ ทักษะแนวทางการปฏิบัติอีกด้วย การสอนเพศศาสตร์ศึกษาจึงจะเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด จึงมีความประสงค์ในการสร้างหลักสูตรการสอนเพศศาสตร์ศึกษา ตามกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ในเด็กมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสม และเกิดเจตคติที่ดีในเรื่องเพศต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย